

Briselē, 8.5.2013
COM(2013) 269 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**2013. gada ziņojums par ES pilsonību
ES pilsoņi — jūsu tiesības, jūsu nākotne**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

2013. gada ziņojums par ES pilsonību ES pilsoņi — jūsu tiesības, jūsu nākotne

1. IEVADS

Pilsoņi ir un būs Eiropas integrācijas pamats. Lai uzsvērtu pilsoņu lomu un dotu jaunu impulsu ES pilsonībai un Eiropas projekta pilsoniskajai dimensijai, ES iestādes ir pasludinājušas 2013. gadu par Eiropas Pilsoņu gadu. Laikā, kad ES sper būtiskus soļus, virzoties uz padziļinātu un patiesu ekonomisko un monetāro savienību¹, kuras stūrakmens ir demokrātiskā leģitimitāte, bet nākotnes redzējums — politiskā savienība, vēl jo svarīgāk ir pievērsties pasākumiem, ko ES veic, lai atvieglotu pilsoņu dzīvi, viņiem palīdzētu izprast savas tiesības un iesaistīties debatēs par Eiropu, kādā viņi vēlas dzīvot un kādu viņi vēlas to veidot nākamajām paaudzēm.

ES pilsonība dod pilsoņiem jaunas tiesības un iespējas. Tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot ES teritorijā ir tiesības, ko pilsoņi visciešāk saista ar ES pilsonību. Pateicoties modernajām tehnoloģijām un ērtākām ceļošanas iespējām, tiesības brīvi pārvietoties paver eiropiešiem plašāku skatu pāri valstu robežām, ļaujot uz īsāku vai ilgāku laiku izceļot no savas valsts, pārvietoties starp ES valstīm darba, studiju un mācību nolūkos, doties darījumu vai izklaides braucienos vai iepirkties ārvalstīs. Brīva pārvietošanās paplašina sociālo un kultūras mijiedarbību ES teritorijā un rada ciešākas saites eiropiešu starpā. Turklāt tā rada savstarpējas ekonomiskas priekšrocības uzņēmumiem un pilsoņiem, tostarp mājās palicējiem, jo ES nepārtraukti likvidē iekšējos šķēršļus.

ES pilsonība ir definēta 1993. gadā Māstrihtas līgumā, piešķirot tiesību kopumu visiem ES pilsoņiem neatkarīgi no tā, vai viņi ir ekonomiski aktīvi. ES pilsoņu tiesības ir nostiprinātas Lisabonas līgumā un ES Pamattiesību hartā².

ES pilsoņu tiesību piemēri:

- netikt diskriminētam valstspiederības dēļ;
- brīvi pārvietoties un dzīvot ES teritorijā;
- balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās ES dalībvalstī, kurā pilsonis dzīvo, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts valstspiederīgajiem;
- ārpus ES saņemt citu ES valstu vēstniecību un konsulāro iestāžu palīdzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts pilsoņiem, ja pilsoņa valsts nav pārstāvēta;
- iesniegt lūgumrakstus Eiropas Parlamentā, vērsties pie Eiropas ombuda un rakstīt ES iestādēm (jebkurā no ES oficiālajām valodām);

¹ Plāns padziļinātas un patiesas EMS izveidei — Eiropas debašu sākums, COM(2012) 777 final/2.

² Līgums par Eiropas Savienības darbību (Otrā daļa, 20.–24. pants) un Eiropas Savienības Pamattiesību harta (V sadaļa). Šajā ziņojumā termins „pilsonis” var attiekties arī uz ikvienu personu, kura uzturas ES saskaņā ar attiecīgajiem Līgumu noteikumiem un sekundārajiem tiesību aktiem.

- kopā ar citiem ES pilsoņiem organizēt un atbalstīt pilsoņu iniciatīvu, aicinot Komisiju izstrādāt jaunus ES tiesību aktus.

Eiropas Savienības Tiesa ir nostiprinājusi ES pilsonības konstitucionālo nozīmi, atzīstot, ka „**Savienības pilsonības uzdevums ir būt par dalībvalstu pilsoņu fundamentālo statusu**”³. Nesen pieņemtā novatoriskā spriedumā⁴ Tiesa ir skaidri norādījusi, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 20. pants liedz dalībvalstīm piemērot pasākumus, kuru dēļ Savienības pilsoņiem varētu tikt „atņemta iespēja faktiski izmantot tiesības”, kas piešķirtas saskaņā ar viņu ES pilsoņu statusu.

Komisija 2010. gadā publicēja pirmo **ziņojumu par ES pilsonību**⁵, apņemoties veikt 25 darbības, lai nodrošinātu, ka ES pilsoņi var izmantot savas tiesības ikdienas dzīvē, nesastopoties ar nevajadzīgiem šķēršļiem. Kopš tā laika Komisija ir rīkojusies, lai šīs 25 apņemšanās īstenotu⁶.

Veikto darbību piemēri:

- publisko dokumentu (piemēram, dzimšanas, miršanas un laulības apliecību vai ar nekustamo īpašumu saistītu dokumentu) brīvas aprites atvieglošana;
- to aptuveni 75 miljonu cilvēku tiesību nostiprināšana, kas ES katru gadu kļūst par noziedzīgos nodarījumus cietušajiem;
- administratīvo formalitāšu mazināšana 3,5 miljoniem cilvēku, kas katru gadu reģistrē vieglos automobiļus citās ES valstīs, ļaujot uzņēmumiem, iedzīvotājiem un reģistrācijas iestādēm ietaupīt vismaz 1,5 miljardus euro gadā;
- priekšlikumu iesniegšana patērētāju strīdu ar tirgotājiem ES ātrai un lētai atrisināšanai ārpus tiesas, ļaujot Eiropas patērētājiem gadā ietaupīt aptuveni 22,5 miljardus euro;
- dzelzceļa sistēmas pieejamības uzlabošana aptuveni 80 miljoniem eiropiešu ar invaliditāti;
- šķēršļu likvidēšana, lai astoņi miljoni balsstiesīgo ES pilsoņu, kuri dzīvo ES valstīs, kas nav viņu piederības valstis, Eiropas un pašvaldību vēlēšanās varētu efektīvi izmantot savas vēlēšanu tiesības;
- lietotājiem draudzīgas informācijas piedāvāšana par ES pilsoņu tiesībām, izmantojot vienas pieturas aģentūru informācijas ieguvei tiešsaistē „Tava Eiropa” un *Europe Direct*.

ES pilsonība kļūst par realitāti pilsoņu ikdienas dzīvē nepārtrauktā procesā. To, ka joprojām pastāv šķēršļi, apliecina vērienīgā **sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību**, ko Komisija sāka 2012. gada 9. maijā⁷, Eurobarometra 2013. gada apsekojumi par ES pilsonību⁸ un

³ Sk., piemēram, 31. punktu spriedumā lietā C-184/99 *Grzelczyk*.

⁴ Spriedums lietā C-34/09 *Ruiz Zambrano*, 42. punkts.

⁵ 2010. gada ziņojums par ES pilsonību — Likvidējot šķēršļus ES pilsoņu tiesību īstenošanai, COM (2010) 603.

⁶ Pilna informācija par darbībām, kas paveiktas kopš 2010. gada, ir sniegta šā ziņojuma 1. pielikumā.

⁷ Sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību, ko Komisija sāka 2012. gada 9. maijā (turpmāk „2012. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību”): http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/eu-citizen-brochure_lv.pdf.

vēlēšanu tiesībām⁹ un šā ziņojuma sagatavošanai rīkotie galveno ieinteresēto personu pasākumi, kas īstenoti sadarbībā ar Eiropas Parlamentu¹⁰, Reģionu komiteju¹¹ un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju¹².

Pilsoņu sarunas¹³, ko Eiropas Pilsoņu gada¹⁴ ietvaros organizē Komisija, ļauj gūt plašāku ieskatu par pilsoņu bažām un ierosinājumiem.

Šajā **2013. gada ziņojumā par ES pilsonību** Komisija apņemas veikt **divpadsmit jaunas darbības sešās galvenajās jomās**, lai turpinātu likvidēt šķēršļus, kas pilsoņiem neļauj baudīt savas ES tiesības¹⁵.

Šķēršļu likvidēšana darba nēmējiem, studentiem un praktikantiem ES

Pašlaik cilvēkus visvairāk satrauc finanšu un valsts parāda krīze un tās ekonomiskās sekas. Deviņi no desmit eiropiešiem uzskata bezdarbu vai ekonomisko situāciju par svarīgākajām problēmām, ar ko pašlaik saskaras viņu reģions¹⁶. Eiropieši no ES puses galvenokārt gaida, lai tā cīnītos pret krīzi, jo tas nozīmē arī to, ka mazinātos bezdarbs, jo īpaši jauniešu bezdarbs, kura līmenis vairāk nekā divas reizes pārsniedz pieaugušo bezdarba līmeni (23,5 % salīdzinājumā ar 9,5 % 2013. gada pirmajā ceturksnī). Pilsoņi iestājas par patiesu ES darba tirgu, kas viņiem ļautu izmantot darba iespējas citās ES valstīs un sniegt ieguldījumu Eiropas tautsaimniecībā. Pilsoņi turklāt vēlas, lai tiktu īstenotas iniciatīvas, kas viņiem dotu iespēju attīstīt prasmes un ļautu izmantot kvalitatīvas mācību iespējas citās ES valstīs. Komisija iesniegs priekšlikumus, lai pilsoņiem atvieglotu darba, studiju un mācību iespējas citās ES valstīs, kas nāks par labu gan pilsoņu personīgajai un profesionālajai izaugsmei, gan ES ekonomikas izaugsmei kopumā.

Birokrātijas mazināšana dalībvalstīs

ES pilsoņi zina, ka viņiem ir tiesības brīvi pārvietoties¹⁷. Vairāk nekā divas trešdaļas uzskata, ka personu brīva pārvietošanās ES teritorijā viņu valstij dod ekonomisku labumu¹⁸. Pilsoņi aktīvi izmanto šīs tiesības, katru gadu veicot miljardiem ceļojumu ES teritorijā. Tomēr gandrīz katram piektajam 2012. gada sabiedriskās apspriešanas par ES pilsonību

⁸ Eiropabarometra zibensaptauja 365 — Eiropas pilsonība — 2013. gada februāris (turpmāk „2013. gada Eiropabarometrs par ES pilsonību”): http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_365_en.pdf.

⁹ Eiropabarometra zibensaptauja 364 — Vēlēšanu tiesības — 2013. gada marts (turpmāk „2013. gada Eiropabarometrs par vēlēšanu tiesībām”): http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_364_en.pdf.

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Komisijas 2013. gada 19. februāra kopīgā uzklauššana par ES pilsonību „ES pilsonības efektīva īstenošana”: http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/eu_hearing_report.pdf.

¹¹ 2012. gada 28. novembra forums „Pilsoņu programma vietējā mērogā”: http://www.cor.europa.eu/en/news/forums/Documents/proceeding_forum_citizens.pdf.

¹² 2013. gada 22. un 23. janvāra konference „ES Pilsoņu gada efektīva īstenošana”.

¹³ http://ec.europa.eu/european-debate/index_en.htm.

¹⁴ <http://europa.eu/citizens-2013/>.

¹⁵ Uz visām šajā iedaļā ierosinātajām darbībām attieksies Komisijas lēmumu pieņemšanas procesa parastās sagatavošanas procedūras un daudzgadu finanšu shēma 2014.–2020. gadam.

¹⁶ Standarta Eiropabarometrs 78 — Eiropas pilsonība — 2012. gada rudens (turpmāk „standarta Eiropabarometrs 78”): http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb78/eb78_first_en.pdf. Bezdarbs satrauc arvien vairāk ES pilsoņu (+ 4 procentu punkti salīdzinājumā ar Eiropabarometra 2012. gada pavasara aptaujas rezultātiem).

¹⁷ Saskaņā ar 2013. gada Eiropabarometru par ES pilsonību par to ir informēti deviņi no desmit pilsoņiem.

¹⁸ 2013. gada Eiropabarometrs par ES pilsonību.

respondentam, kas ir izmantojis tiesības brīvi pārvietoties, ir radušās problēmas, kuru iemesls bieži ir bijušas garas vai neskaidras administratīvās procedūras. Pilsoņi grib, lai tiktu rasti risinājumi, kas atvieglotu viņu ikdienu, ceļojot un dzīvojot ES. Komisija iesniedz priekšlikumus, lai dalībvalstīs mazinātu pārmērīgu birokrātiju un vienkāršotu procedūras.

Neaizsargātāko sabiedrības locekļu aizsardzība ES

Īpašas rūpes par sabiedrības neaizsargātākajiem locekļiem un viņu aizsardzība ir Eiropas sociālā modeļa centrā. Sabiedriskajā apspriešanā pilsoņi ir norādījuši uz īpašajām grūtībām, kas, pārvietojoties ES, rodas cilvēkiem ar invaliditāti (to skaits ES sasniedz aptuveni 80 miljonus). Respondenti turklāt ir norādījuši, ka daži pilsoņi, piemēram, bērni vai cilvēki ar garīgiem un fiziskiem traucējumiem, ir neaizsargātāki, ja viņiem nākas aizstāvēt savas tiesības, jo īpaši kriminālprocesā. Komisija ierosinās pasākumus, lai nostiprinātu neaizsargātāko pilsoņu tiesības.

Iepirkšanās šķēršļu likvidēšana ES

ES pastāvīgi palielinās pārrobežu iepirkšanās tiešsaistē. Ceturtā daļa pilsoņu, kas 2012. gadā ir iepirkušies internetā, ir pasūtījuši preces no pārdevējiem citās ES valstīs¹⁹. Taču ES pilsoņi, iepērkoties tiešsaistē, joprojām saskaras ar problēmām²⁰. Tas liek uzlabot patērētāju aizsardzību un informēšanu, jo īpaši par ražojumiem tādās straujas attīstības jomās kā digitālās tehnoloģijas. Viegla un droša pārrobežu iepirkšanās ir neatņemami saistīta ar pārrobežu situācijās viegli un ātri pieejamu tiesisko aizsardzību. Komisija ierosinās pasākumus, lai pilsoņi, jo īpaši iepērkoties tiešsaistē, tiktu labāk informēti un sarežģījumu gadījumā viņiem tiktu piedāvātas vienkāršas iespējas panākt tiesisko aizsardzību.

Mērktiecīga un pieejama informācija ES

Daudz ir paveikts, lai uzlabotu pilsoņu informētību par viņu ES tiesībām, jo īpaši, izmantojot vienas pieturas aģentūru *Europe Direct*²¹ un „Tava Eiropa”²². Katrs trešais pilsonis pašlaik apgalvo, ka ir labi informēts par savām ES tiesībām²³. Tas ir uzlabojums, bet ar to joprojām ir par maz. Tikai nedaudz mazāk par ceturtdaļu respondentu (24 %) atzīst, ka ir samērā labi vai ļoti labi informēti par to, kā rīkoties, ja netiek ievērotas viņu ES pilsoņu tiesības²⁴. Komisija izstrādā priekšlikumus, lai vēl vairāk pilnveidotu un uzlabotu pilsoņu informēšanu par viņu ES tiesībām un to izmantošanas iespējām.

Līdzdalība ES demokrātiskajā dzīvē

ES pilsoņu pilnvērtīga līdzdalība visos ES demokrātiskās dzīves līmeņos ir Savienības pilsonības dziļākā būtība. Eiropas Pilsoņu gads un tuvojošās Eiropas vēlēšanas ir svarīgi notikumi, kas pilsoņiem dod iespēju paust savu viedokli, tāpēc šis ir īstais laiks, lai mudinātu pilsoņus un pilsonisko sabiedrību iesaistīties debatēs par Eiropas jautājumiem. Pilsoņi apšaubā praksi, ko piekopj dažas dalībvalstis, liedzot saviem valstspiederīgajiem izmantot

¹⁹ Eurostat — Fizisku personu pirkumi internetā — <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>. Gados jaunu personu (vecumā no 25 līdz 34 gadiem) vidū šis rādītājs ir augstāks.

²⁰ 2012. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību konstatēts, ka , iepērkoties tiešsaistē, ar problēmām sastopas katrs ceturtais respondents.

²¹ http://europa.eu/europedirect/index_lv.htm.

²² <http://europa.eu/youreurope/index.htm>.

²³ 2013. gada Eiropabarometrs par ES pilsonību.

²⁴ Turpat.

tiesības piedalīties valsts vēlēšanās, ja viņi zināmu laiku ir dzīvojuši kādā citā ES valstī (balsstiesību atņemšana)²⁵. Eiropas Parlamenta un Komisijas 2013. gada 19. februāra kopīgajā uzklaušanās par ES pilsonību pilsoņi, pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, eksperti un deputāti apsprieda balsstiesību atņemšanas pamatotību, ņemot vērā mūsdienu realitāti. Komisija ierosinās veidus, kā veicināt ES pilsoņu līdzdalību ES demokrātiskajā dzīvē.

2013. gada ziņojumam par ES pilsonību ir pievienots ziņojums par 2011.–2013. gadā panākto virzībā uz reālu ES pilsonību (saskaņā ar LESD 25. pantu), kurā ir aplūkota Līguma noteikumu par ES pilsonību piemērošana pēdējos trīs gados.

Komisija turklāt ir pieņēmusi arī gada ziņojumu par ES Pamattiesību hartas piemērošanu²⁶.

2. DIVPADSMIT JAUNAS PAMATDARBĪBAS ES PILSOŅU DZĪVES UZLABOŠANAI

2.1. Šķēršļu likvidēšana darba ņēmējiem, studentiem un praktikantiem ES

Atvieglot pilsoņiem, jo īpaši jauniešiem, iespēju pilnveidot savas prasmes, atrast darbu un sniegt ieguldījumu Eiropas Savienības izaugsme

Pilsoņu mobilitāte veicina ES ekonomiku

Neraugoties uz augsto bezdarba līmeni (ES ir vairāk nekā 26 miljoni bezdarbnieku), brīvu darbavietu skaits salīdzinājumā ar 2009. gada vidu ir audzis, un uzņēmumiem ir grūtības pieņemt darbā kvalificētus darbiniekus. Tas apdraud ES tautsaimniecības izaugsmi un inovāciju. Tāpēc darbaspēka mobilitāte var būt ietekmīgs pielāgošanas mehānisms, lai novērstu nelīdzsvarotību un veicinātu darbavietu un prasmju labāku saskaņotību, vienlaikus atjaunojot dinamismu un mazinot sociālas ciešanas ES pilsoņu vidū. Mobilitāte palielina pilsoņu iespējas bez grūtībām pāriet uz nodarbinātību un paver personīgās un profesionālās izaugsmes iespējas.

Var pamatoti teikt, ka mobilitāte veicina ekonomiku. Ar 2004. un 2007. gada paplašināšanos saistītā nesenā pieredze ir apliecinājusi, ka ES iekšējā mobilitāte pozitīvi ietekmē tautsaimniecību un darba tirgu. Piemēram, ir aplēsts, ka, pateicoties mobilitātei pēc paplašināšanās, ES 15 valstu IKP ilgtermiņā (2004.–2009. gadā)²⁷ ir palielinājies par gandrīz 1 %. Visā ES neseno ES iekšējās mobilitātes plūsmu ietekme uz IKP līdzinās ES pilsoņu kolektīvo ienākumu pieaugumam aptuveni 24 miljardu euro apmērā²⁸. Tomēr darba ņēmēju mobilitātes līmenis ES vēl arvien ir zems²⁹.

²⁵ 2012. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību un 2013. gada Eiropabarometrs par vēlēšanu tiesībām.

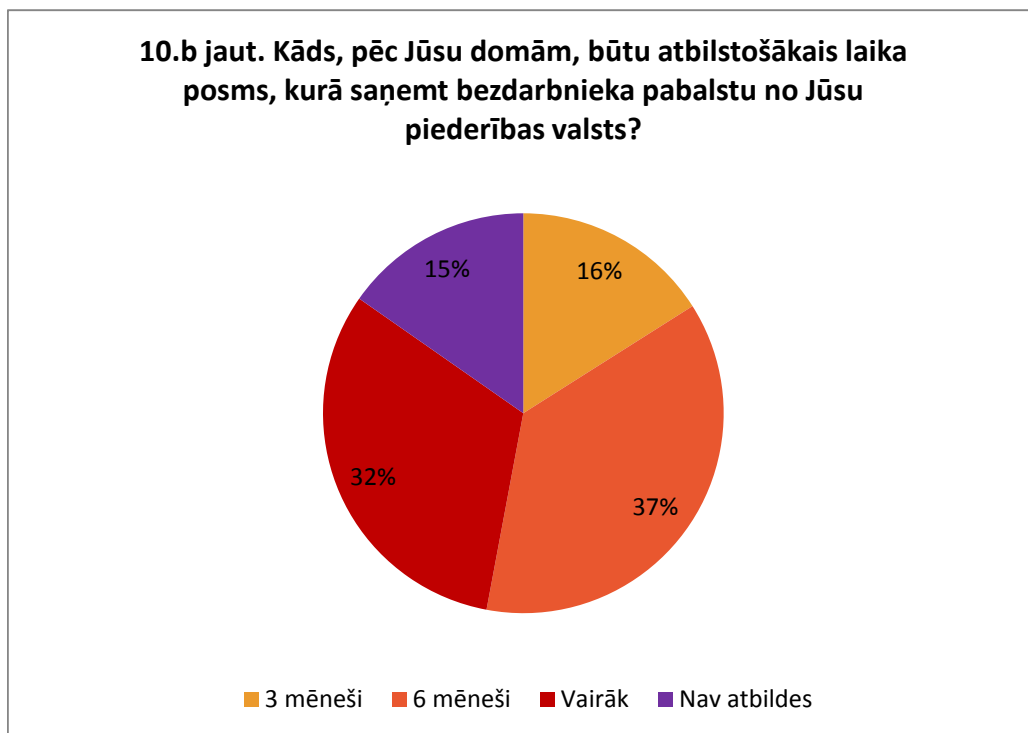
²⁶ COM(2013) 271 – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter_report_2012_en.pdf.

²⁷ Sk. ziņojuma par nodarbinātību un sociālo attīstību Eiropā 2011. gadā (*Employment and social developments in Europe 2011*) 6. nodaļu par ES iekšējo mobilitāti un paplašināšanās ietekmi, 274. lpp.

²⁸ Sk. Eiropas integrācijas konsorcijs (*European Integration Consortium*) ziņojumu par darbaspēka mobilitāti ES paplašināšanās un pārejas pasākumu darbības kontekstā, Nirnberga, 2009, 132. lpp. Sk. arī „*Five years of an enlarged EU, Economic achievements and challenges*”, *European Economy*, Nr. 1/2009, 135. lpp.

²⁹ Tikai 3 % ES pilsoņu darbaspējīgā vecumā dzīvo citās ES valstīs. Ikgadējās pārrobežu mobilitātes vidējais rādītājs ES ir tikai 0,29 % gadā. Tas ir daudz zemāks par Austrālijas (1,5 %) un ASV (2,4 %) iekšējās mobilitātes rādītājiem. Sk. ESAO Ekonomikas apsekojumi — Eiropas Savienība — 2012. gada marts: <http://www.oecd.org/eco/49950244.pdf>.

ES pilsoņi joprojām vilcinās doties meklēt darbu uz citām ES valstīm, jo uztraucas par savu stāvokli gadījumā, ja darbu neizdosies atrast ātri³⁰. Pašlaik ES tiesību akti garantē, ka nenodarbināti pilsoņi, kam ir tiesības uz bezdarbnieka pabalstu un kas dodas darba meklējumos uz citām ES valstīm, trīs mēnešus turpina saņemt bezdarbnieka pabalstu no savas piederības valsts³¹. Lai gan ES tiesību aktos ir paredzēta iespēja dalībvalstīm paplašināt šīs tiesības uz bezdarbnieka pabalstu maksimāli līdz sešiem mēnešiem, šīs tiesības vēl nav nostiprinātas attiecīgajā valstu praksē³². Vairākums respondentu (69 %), kas piedalījās 2012. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību, uzskata, ka personām, kas meklē darbu citās ES valstīs, bezdarbnieka pabalsts būtu jāsaņem vismaz sešus mēnešus.

Avots: 2012. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību. Bāze: respondenti, kas ir meklējuši darbu citās ES valstīs.

Frederiko, gados jauns pavārs no Portugāles, nolēma doties uz Zviedriju jauna darba meklējumos. Viņš lūdza, lai Portugāles nodarbinātības dienests viņam izsniedz dokumentu par Portugāles bezdarbnieka pabalsta tiesību saglabāšanu Zviedrijā uz trim mēnešiem, un uzreiz pēc ierašanās reģistrējās Zviedrijas nodarbinātības dienestā. Taču viņam neizdevās atrast darbu trīs mēnešos, kamēr bija derīgs izsniegtais dokuments. Viņam bija jāpieņem

³⁰ Saskaņā ar Eirobarometra pētījumu par ģeogrāfisko un darba tirgus mobilitāti gandrīz ceturtdaļa respondentu (24 %) paredz, ka saskarsies vai jau ir saskārušies ar problēmām, meklējot darbu ārvalstīs. Speciālais Eirobarometrs 337 — Ģeogrāfiskā un darba tirgus mobilitāte — 2010. gada jūnijs: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_337_en.pdf.

³¹ Saskaņā ar Regulas 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 70. lpp.), 64. panta 1. punkta c) apakšpunktu „tiesības uz pabalstiem saglabājas trīs mēnešus no dienas, kad bezdarbnieks pārstājis būt tās valsts nodarbinātības dienestu rīcībā, no kuras viņš aizceļojis, ar nosacījumu, ka kopējais laika posms, kurā tiek nodrošināti pabalsti, nepārsniedz laika posmu, kurā viņam ir tiesības uz pabalstu saskaņā ar šās dalībvalsts tiesību aktiem; kompetentie dienesti vai iestādes var pagarināt trīs mēnešu laika posmu līdz sešiem mēnešiem”. Īstenošanas regulas (EK) Nr. 987/2009 (OV L 284, 19. lpp.) 55. pantā ir paredzēti noteikumi par informācijas apmaiņu, sadarbību un savstarpēju palīdzību attiecīgo dalībvalstu iestāžu un dienestu starpā, jo īpaši pienākums ziņot, vai darba meklētājs pakļaujas organizētajām kontroles procedūrām.

³² COM(2012) 173.

lēmums — vai nu atgriezties Portugālē, lai nezaudētu tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, vai palikt Zviedrijā bez tiesībām saņemt bezdarbnieka pabalstu. Viņš nolēma doties vēl uz dažām darba pārrunām Zviedrijā un pēc pieciem mēnešiem atgriezās Portugālē. Rezultātā viņš zaudēja bezdarbnieka pabalsta tiesības Portugālē.

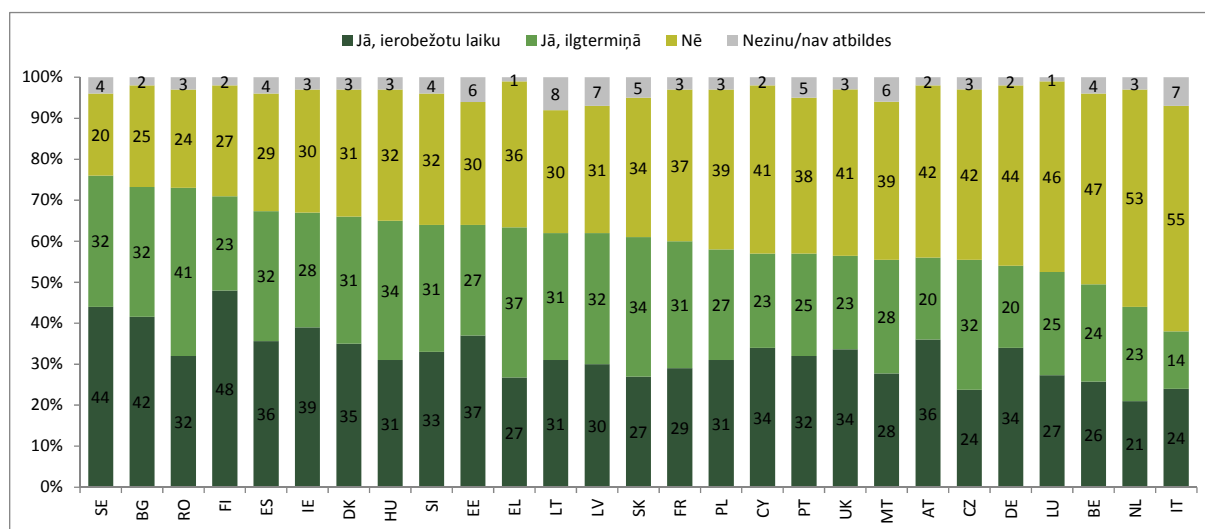
1. darbība. Komisija ierosinās pārskatīt regulu par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu³³ un izvērtēs iespēju paplašināt bezdarbnieka pabalsta tiesību eksportu ilgāk par obligātajiem trim mēnešiem, lai pilsoņiem atvieglotu darba meklēšanu citās ES valstīs. Komisija aicina dalībvalstis pilnībā izmantot pašreizējos noteikumus, ļaujot darba meklētājiem, kuri cenšas atrast darbu citās dalībvalstīs, saņemt bezdarbnieka pabalstu līdz sešiem mēnešiem³⁴.

Pilsoņi, kuri ārvalstīs vēlas pilnveidot prasmes un kompetences

Kā uzsvērts Komisijas nodarbinātības pasākumu kopumā „Virzoties uz ekonomikas atlabšanu ar daudzām jaunām darba vietām”³⁵ un Jaunu prasmju un darba vietu programmā³⁶, ieguldījums izglītības un mācību sistēmās ir būtiska nozīme produktivitātes, konkurētspējas, ekonomikas izaugsmes un gala rezultātā nodarbinātības palielināšanā.

Gados jauni ES pilsoņi ir atvērti iespējām pilnveidot prasmes un kompetences, studējot vai mācoties citās ES valstīs³⁷. Kopumā vairāk nekā viens no diviem gados jauniem eiropiešiem vēlas vai ļoti vēlas strādāt kādā citā ES dalībvalstī³⁸.

Jauniešu vēlmes strādāt kādā citā ES valstī

Avots: 2011. gada Eirobarometrs par jaunatni kustībā

³³ Regula (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, OV L 166, 1. lpp.
³⁴ COM(2012) 173.

³⁵ Turpat.
³⁶ COM(2010) 682.

³⁷ Saskaņā ar Eirobarometra 2011. gada pētījumu par vienoto tirgu 28 % ES pilsoņu darbaspējīgā vecumā apsvērtu iespēju nākotnē strādāt citā ES valstī. Šis rādītājs ir īpaši augsts (54 %) jauniešu (15–24 g.) un 25–39 gadus vecu respondentu vidū (38%). Speciālais Eirobarometrs 363 — Iekšējais tirgus: informētība, uztvere un ietekme — 2011. gada septembris: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_363_en.pdf.

³⁸ Eirobarometra zibensaptauja 319b — Jaunatne kustībā: izglītība un mācības, mobilitāte, nodarbinātība un uzņēmējdarbība — 2011. gada maijs: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_319b_sum_en.pdf.

Saskaņā ar pašlaik pieejamiem datiem tikai 10 % Eiropas augstskolu beidzēju ir studējuši citās ES valstīs³⁹. Grāda ieguvēju (pilna laika programmā) mobilitātes rādītāji ES ir vēl zemāki. Daļēji tas saistīts ar izmaksām, studējot citās ES valstīs. Priekšlikumā par programmu „Erasmus visiem”⁴⁰ Komisija ir ierosinājusi izveidot studentu aizdevumu garantijas instrumentu, lai maģistrantūras studentiem, kuri vēlas pabeigt pilna laika programmu kādā citā ES valstī, dotu iespēju ar izdevīgiem nosacījumiem saņemt banku aizdevumus. Paredzams, ka saskaņā ar Komisijas priekšlikumu programmas septiņu gadu periodā aizdevumu saņemšanas priekšrocības varētu izmantot līdz 330 000 studentu. Komisija turklāt turpinās sekmēt jauniešu mobilitāti uz citām valstīm studiju, mācību vai brīvprātīgā darba nolūkos vai dalībai jaunatnes apmaiņas programmās. Arī skolotājiem un izglītības darbiniekiem tiks sniegtas iespējas mācīt citās valstīs. Pateicoties jaunajai programmai, laikposmā no 2014. gada līdz 2020. gadam šīs iespējas varētu izmantot gandrīz pieci miljoni pilsoņu.

Apsverot stažēšanās iespējas kādā citā ES valstī, jaunieši reizēm nevar atrast attiecīgu informāciju par pastāvošajām iespējām un bažijas par darba organizācijas kvalitāti un noteikumiem. Pētījumos un aptaujās atklājas vairākas ar stažēšanās kvalitāti saistītas problēmas: mācību satura trūkums un neapmierinoši noteikumi un nosacījumi, jo īpaši zema līmeņa sociālā aizsardzība un kompensācija/atlīdzība (vai to trūkums)⁴¹. Turklāt stažēšanās līgumi, kuros būtu norādītas līgumslēdzēju tiesības un pienākumi, vairākās ES valstīs (pat 25 % saskaņā ar Eiropas Jaunatnes foruma 2011. gada pētījumu⁴²) joprojām nav obligāti. Zema vai neesoša darba samaksa rada bažas, ka darba devēji izmanto praktikantus kā bezmaksas darbaspēku. Šie trūkumi steidzami jānovērš, paplašinot jauniešu iespējas attīstīt prasmes un iegūt darba pieredzi ārvalstīs. Tas vajadzīgs ne vien tādēļ, lai kļiedētu pilsoņu, jo īpaši jauniešu, paustās bažas, bet arī tādēļ, lai risinātu dramatiski augstā jauniešu bezdarba līmeņa problēmu.

Natālija pabeidza augstskolu Francijā un apsvēra iespēju sākt profesionālo karjeru Spānijā vai Vācijā. Tā kā jaunieta nekad nebija dzīvojusi ārvalstīs, viņa vispirms vēlējās stažēties, bet nebija pārliecināta, vai tas būs iespējams, neapgūstot kādu izglītības programmu (Francijā tas ir stažēšanās priekšnosacījums). Viņa nezināja arī, kādas tiesības viņai kā praktikantei būs šajās valstīs un vai viņa būs sociāli aizsargāta un varēs saņemt kompensāciju vai darba samaksu.

Lai jauniešiem būtu vieglāk iegūt kvalitatīvu darba pieredzi citās ES valstīs, Komisija 2013. gadā izveidos stažēšanās kvalitātes sistēmu, kurā būs noteikti augstas kvalitātes stažēšanās galvenie elementi, aizsargājot praktikantu tiesības un palīdzot viņiem gūt maksimālu labumu no darba pieredzes. Komisija arī pārskatīs un reformēs EURES tīklu, lai padarītu to atbilstošāku darba tirgus reālajām vajadzībām, tiklab darba meklētāju, kā uzņēmumu interesēs pilnveidojot darba piemeklēšanas pakalpojumus. Komisija ar dažām dalībvalstīm turklāt sāks izmēģinājuma iniciatīvu ar mērķi uzlabot EURES informācijas

³⁹ Padome 2011. gadā pieņēma mācību mobilitātes kritēriju augstākās izglītības jomā, saskaņā ar kuru jāpanāk, lai līdz 2020. gadam vismaz 20 % augstskolu beidzēju kādu laiku (pilnu laiku vai vismaz trīs mēnešus) būtu veikuši ar augstāko izglītību saistītas studijas vai mācības ārvalstīs.

⁴⁰ Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko izveido „Erasmus visiem”, Savienības programmu izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā, COM(2011) 788.

⁴¹ Eiropas Komisijas pētījums par stažēšanās nosacījumu visaptverošu pārskatu dalībvalstīs — 2012. gads: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=6717>.

⁴² Eiropas Jaunatnes foruma pētījums — 2011. gads — „Interns revealed”: http://issuu.com/yomag/docs/yfj_internsrevealed_web.

apmaiņu par stažēšanās un mācekļa prakses iespējām, lai vēl vairāk atvieglotu jauniešu iekļaušanos darba tirgū.

Komisija turklāt aicina dalībvalstis ātri, ilgtspējīgi un vērienīgi īstenot Jaunatnes garantiju⁴³, lai palīdzētu jauniešiem iegūt darba pieredzi.

2. darbība. Lai palīdzētu gados jauniem ES pilsoņiem attīstīt prasmes un iekļauties darba tirgū, Komisija 2013. gadā izveidos stažēšanās kvalitātes sistēmu.

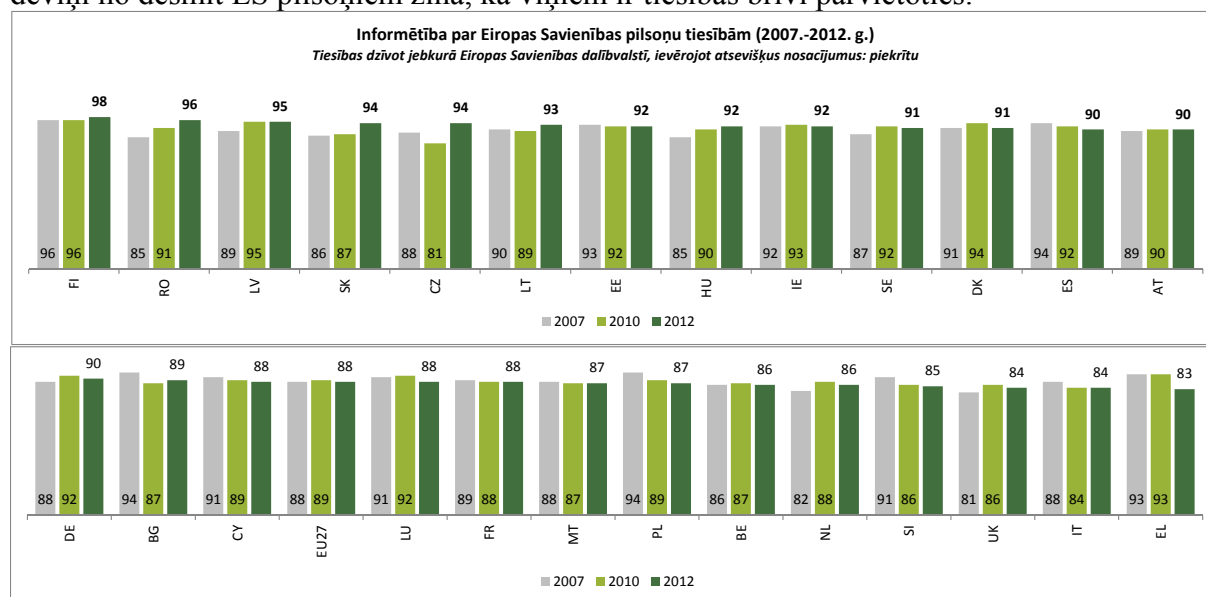
Komisija 2013. gadā arī ierosinās iniciatīvu par EURES modernizēšanu, lai valstu līmenī palielinātu nodarbinātības dienestu lomu un ietekmi un uzlabotu darbaspēka mobilitātes koordinēšanu ES. Papildus EURES reformai Komisija sāks izmēģinājuma iniciatīvu, lai uzlabotu informācijas apmaiņu par stažēšanās un mācekļa prakses iespējām, izmantojot EURES.

2.2. Birokrātijas mazināšana dalībvalstīs

Likvidēt administratīvos šķēršļus un vienkāršot procedūras ES pilsoņiem, kas dzīvo un ceļo ES

Pilsoņu personu apliecinošie un uzturēšanās dokumenti

Tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot ES teritorijā ir ES tiesības, ko pilsoņi vistiešāk saista ar ES pilsonību⁴⁴. Saskaņā ar 2013. gada Eiropabarometra par ES pilsonību⁴⁵ rezultātiem gandrīz deviņi no desmit ES pilsoņiem zina, ka viņiem ir tiesības brīvi pārvietoties.

Avots: 2013. gada Eiropabarometrs par ES pilsonību

⁴³ Jaunatnes garantija ir shēma, kas saskaņā ar 2013. gada 22. aprīlī pieņemto Padomes ieteikumu visiem jauniešiem vecumā līdz 25 gadiem četru mēnešu laikā pēc kļūšanas par bezdarbnieku vai formālās izglītības beigšanas nodrošina iespēju saņemt kvalitatīvu darbu, tālākizglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās piedāvājumu.

⁴⁴ Speciālais Eiropabarometrs 75.1 — Eiropas ombuds un pilsoņu tiesības — 2011. gada jūlijs: http://www.ombudsman.europa.eu/en/press/statistics/eb751_eb_report.faces.

⁴⁵ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_374_361_en.htm#365.

Tomēr gandrīz katram piektajam no visiem 2012. gada sabiedriskās apspriešanas par ES pilsonību dalībniekiem⁴⁶, pārceļoties vai dzīvojot citā ES valstī, ir radušās problēmas (17 %), starp kurām ir ar dokumentiem saistīti administratīvi šķēršļi personām, kuras vēlas ceļot vai apliecināt savu identitāti ES. Uz brīvas pārvietošanās un uzturēšanās jautājumiem attiecas 21 % no dienestam „Tavs Eiropas padomdevējs”⁴⁷ 2012. gadā iesniegtajiem pieprasījumiem un 13 % no visām SOLVIT 2012. gadā iesniegtajām prasībām⁴⁸.

ES pilsoņiem, kuru uzturēšanās laiks ES valstī, kas nav viņu piederības valsts, pārsniedz trīs mēnešus, var nākties reģistrēties vietējās iestādēs, saņemot reģistrācijas apliecību. Taču šīs apliecības ES visur nepieņem kā personu apliecinošus dokumentus (jo īpaši privātās struktūrās, piemēram, bankās, uzņēmumos utt.), un pilsoņi pat ES teritorijā tās nevar izmantot kā ceļošanas dokumentus. Līdzīgas problēmas rodas ES pilsoņiem, kuriem ir viņu piederības valsts izsniegtas personas apliecības un kuri bieži nevar paļauties uz to derīgumu darījumu veikšanai citās ES valstīs. Privāti uzņēmumi bažijas, kā identitātes pierādījumu pieņemot ārvalstu dokumentus, jo atšķirībā no pasēm šo dokumentu formāts ES līmenī nav saskaņots. ES pilsoņiem, kuri dzīvo citās ES valstīs, problēmas rodas arī gadījumos, kad steidzami jāsaņem vai jāatjauno personas apliecība vai pase, lai ceļotu ES teritorijā, jo īpaši, ja viņu piederības valsts tuvākā konsulārā iestāde atrodas citā valstī.

Somiete Sanna, kas dzīvo Minhenē, ir nopirkusi lidmašīnas biļeti uz Somiju, bet divas dienas pirms izlidošanas viņu aplaupa, un gan viņas pase, gan personas apliecība tiek nozagtas. Sanna nevar savlaicīgi saņemt jaunu pasi, jo Somijas konsulārās pārstāvniecības Vācijā, kas varētu izsniegt pasi, atrodas vienīgi Berlīnē un Hamburgā, bet Sanna tik īsā laikā nevar tur nokļūt. Kad viņa lidostā uzrāda vienīgi savu Vācijas reģistrācijas apliecību, aviokompānija viņai atsaka iekāpšanu lidmašīnā, atsaucoties uz drošības noteikumiem.

Sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību pilsoņi lūdza rast risinājumus, kas atvieglotu viņu ikdienu un nostiprinātu viņu kā ES pilsoņu identitātes apliecināšanu, tostarp attiecīgos gadījumos⁴⁹ paredzot vienotus Eiropas dokumentus. Komisija *inter alia* apsvērs, vai būtu lietderīgi pieņemt noteikumus par vienotu drošu formātu attiecībā uz reģistrācijas apliecībām, ko dalībvalstis izsniedz ES pilsoņiem, un uzturēšanās dokumentiem, kas tiek izsniegti viņu ģimenes locekļiem. Šī iniciatīva ES pilsoņiem un viņu ģimenēm dotu iespēju ikdienā lietot vienotu dokumentu un atrisinātu problēmas saskarsmē ar privātām struktūrām citās ES valstīs, vienlaikus uzlabojot arī dokumentu drošību.

Lai vēl vairāk mazinātu administratīvo slogu, ES pilsoņiem turklāt būtu jādod iespēja drošās reģistrācijas apliecības izmantot kā ceļošanas dokumentus ceļojumiem ES teritorijā, ja dalībvalsts, kurā viņi dzīvo, izsniedz šādus dokumentus.

3. darbība. Komisija 2013. un 2014. gadā meklēs risinājumus, lai likvidētu ar dalībvalstu izsniegtiem personu apliecinošiem un uzturēšanās dokumentiem saistītos šķēršļus, ar kuriem saskaras ES pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, kuri dzīvo ES valstīs, kas nav viņu

⁴⁶ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/eu-citizen-brochure_lv.pdf.

⁴⁷ „Tavs Eiropas padomdevējs” ir iedzīvotājiem paredzēts juridisko konsultāciju dienests, kurā strādā juristu komanda, kas sazinās visās ES oficiālajās valodās un pārzina gan ES, gan visu ES dalībvalstu tiesību aktus: http://europa.eu/youreurope/advice/index_lv.htm.

⁴⁸ SOLVIT risina problēmas, kurām ir pārrobežu aspekts un kuras radušās tāpēc, ka ES dalībvalstu iestādes ir nepareizi piemērojušas ES tiesību aktus: <http://ec.europa.eu/solvit/>.

⁴⁹ Apsveramā darbība attieksies tikai uz dalībvalstīm, kuras izsniedz personas apliecības vai reģistrācijas dokumentus.

piederības valstis, tostarp attiecīgos gadījumos pilsoņiem paredzot fakultatīvus vienotus Eiropas dokumentus.

Pilsoņiem piemērotās pārrobežu nodokļu formalitātes

ES pilsoņi var, piemēram, dzīvot vienā valstī, bet strādāt otrā valstī, un viņiem var piederēt īpašums trešā valstī. Šādos gadījumos var būt grūti noskaidrot nodokļu maksāšanas vietu un kārtību. Situāciju vēl vairāk sarežģī valodu barjeras un dažādu valstu nodokļu iestāžu sadarbības trūkums pārrobežu nodokļu jautājumu risināšanā. Pilsoņiem var nākties saskarties arī ar ievērojamu administratīvu slogu, jo īpaši pieprasot nodokļu atmaksu, kas viņiem pienākas no citām valstīm, vai sastopoties ar pretrunīgām dažādu dalībvalstu nodokļu sistēmām, kuru dēļ var gadīties, ka dažādas dalībvalstis vienus un tos pašus ienākumus apliek ar nodokļiem divas reizes. No visām 2012. gadā *SOLVIT* iesniegtajām prasībām 9 % attiecās uz nodokļu jautājumiem. Arī „Tavs Eiropas padomdevējs”, palīdzības dienesti, piemēram, patērētāju centri pārrobežu reģionos, un *EURES* saņem daudz dažādu ar nodokļiem saistītu pieprasījumu.

Zviedriete Ilva ir precējusies ar slovāku Martinu. Viņi abi dzīvo Zviedrijā un ir pensionāri. Ilva ir strādājusi tikai Zviedrijā, bet Martins ir strādājis arī Slovākijā. Viņi vēlētos pārcelties uz Nīderlandi, lai būtu tuvāk mazbērniem, un viņiem ir daudz jautājumu par savu nodokļu situāciju, bet viņi nezina, kam vaicāt padomu. Kā pēc pārcelšanās ar nodokļiem tiks apliktas viņu pensijas? Kāds būs iespējamais mantojuma nodoklis? Kā rīkoties, ja pēc pārcelšanās viņiem liek maksāt nodokļus dubultā? Ja viņi patur savu mājokli Zviedrijā, kur viņiem būs jāmaksā īpašuma nodoklis un kur tiks aplikti ar nodokļiem no šā īpašuma gūtie ienākumi?

Komisija 2013. gadā apzinās ES valstu paraugpraksi, kas varētu palīdzēt pilsoņiem ar nodokļiem saistītās pārrobežu situācijās, un iesaistīsies turpmākās diskusijās ar dalībvalstu iestādēm, lai veicinātu šādas paraugprakses plašāku izmantošanu. Paraugprakses piemēri varētu ietvert pārrobežu nodokļu jautājumos specializētus informācijas kontaktpunktus valsts nodokļu administrācijās, tīmekļa vietnes, kurās pilsoņi varētu iepazīties ar pamatinformāciju un tiktu novirzīti uz atbilstošāko kontaktpunktu, procedūru vienkāršošanu atbrīvojuma no dubultās aplikšanas ar nodokļiem un ārvalstīs pārmaksāto nodokļu atmaksas pieprasīšanai, nodokļu maksātāju kodeksus, kuros būtu aprakstītas nodokļu maksātāju pamattiesības un pienākumi, un ciešu ES valstu sadarbību pārrobežu nodokļu jautājumu risināšanā.

Komisija saskaņos šo iniciatīvu ar jaunu ES mēroga normatīvās atbilstības iniciatīvu, lai nodrošinātu, ka visu dalībvalstu tiesību akti, kas ietekmē mobilu personu aplikšanu ar nodokļiem, atbilst Tiesas judikatūrai, un lai šiem pilsoņiem nebūtu jāsaskaras ar nevajadzīgu administratīvu slogu un papildu izmaksām, ja viņi izmanto tiesības pārcelties uz citām dalībvalstīm, lai tur dzīvotu vai strādātu.

4. darbība. Komisija 2013. gadā nāks klajā ar iniciatīvām par nodokļu paraugprakses veicināšanu pārrobežu situācijās un ES tiesību aktu pareizas piemērošanas nodrošināšanu, lai Eiropas pilsoņiem, kuri pārvietojas vai strādā pāri robežām, atvieglotu saskarsmi ar dažādiem nodokļu noteikumu kopumiem un jo īpaši palīdzētu izvairīties no dubultas aplikšanas ar nodokļiem.

Ar pilsoņu automobiļiem saistītās formalitātes

Pašlaik transportlīdzekļu tehnisko apskati Savienībā veic dažādos veidos — atšķirīgām transportlīdzekļu kategorijām, ar atšķirīgiem starplaikiem, izmantojot atšķirīgas testēšanas

metodes un atšķirīgu defektu novērtējumu. Līdz ar to, pārbaudot vienu un to pašu transportlīdzekli dažādās ES valstīs, rezultāti var atšķirties, novedot pie dažādiem drošības līmeņiem. Šo atšķirīgo standartu dēļ ES valstis neatzīst viena otras tehniskās apskates apliecības. Pilsoņiem, kas ceļo uz citām valstīm ar personīgajiem automobiļiem, tas rada nevajadzīgu administratīvu slogu un izmaksas.

Lietuviete Monika piecus mēnešus gadā strādā viesnīcā kādā Austrijas slēpošanas kūrortā. Tā kā viņas vieglā automobiļa tehniskā apskate jāveic martā, kad viņa atrodas Austrijā, Monikai jāpārtrauc uzturēšanās šajā valstī un jāatgriežas Lietuvā, mērojot garo ceļu tikai tādēļ, lai veiktu automobiļa periodisko apskati. Daudz vienkāršāk būtu, ja viņa varētu veikt pārbaudi Austrijā un tehniskās apskates apliecība tiktu automātiski atzīta Lietuvā un citās ES valstīs.

Komisija 2012. gadā iesniedza priekšlikumus⁵⁰ par automobiļu kontroles un drošības obligāto standartu noteikšanu (paredzot tehnisko apskašu kvalitātes paaugstināšanu, prasības testēšanas iekārtām, inspektoru prasmju uzlabošanu, tehnisko apskašu centru uzraudzības pastiprināšanu). Pamatojoties uz saskaņotiem automobiļu tehniskā stāvokļa kontroles standartiem, Komisija 2014. gadā veiks konkrētus pasākumus, lai izveidotu elektronisku informācijas platformu par transportlīdzekļiem, kas atvieglos tehniskās apskates apliecību atzīšanu.

5. darbība. Turpinot uzlabot ES pilsoņu drošību uz ceļiem, Komisija 2014. gadā veiks pasākumus, lai izveidotu transportlīdzekļu informācijas platformu, kas atvieglos tehniskās apskates apliecību atzīšanu, padarot pilsoņu ceļošanu uz citām ES valstīm ar personīgajiem automobiļiem vieglāku un drošāku.

2.3. Neaizsargātāko sabiedrības locekļu aizsardzība ES

Likvidēt šķēršļus pilsoņiem ar invaliditāti un papildus stiprināt pilsoņu procesuālās tiesības, ņemot vērā bērnu un neaizsargātu pilsoņu īpašo stāvokli

Pilsoņi ar invaliditāti

Eiropas Savienībā ir aptuveni 80 miljoni pilsoņu ar invaliditāti. Viņiem bieži ir dažādas, ar invaliditātes apliecību saistītas tiesības, kas jo īpaši attiecas uz sabiedriskā transporta un kultūras iestāžu pieejamību. Atšķirībā no vienota parauga autostāvvietu izmantošanas kartes personām ar invaliditāti, kas tika ieviesta gandrīz pirms piecpadsmit gadiem, invaliditātes apliecības atzīst tikai dalībvalstu līmenī, bet tas rada problēmas personām ar invaliditāti, kas dodas uz citām ES valstīm.

Šons, Īrijas pilsonis ar invaliditāti, labprāt piebiedrotos klasesbiedriem, kas dodas ikgadējā skolas ekskursijā. Taču viņš nav pārliecināts, ka viņa invaliditātes apliecība tiks atzīta citās ES valstīs un viņam būs pieejami transporta pakalpojumi, ko izmanto vietējie iedzīvotāji ar invaliditāti. Ja Šonam būtu ES invaliditātes apliecība, viņš varētu justies pārliecināts, ka viņam būs pieejamas dažas no īpašajām priekšrocībām, ko bauda attiecīgās valsts valstspiederīgie.

⁵⁰

Priekšlikums – Regula par mehānisko transportlīdzekļu un to piekabju periodiskajām tehniskajām apskatēm (COM(2012) 380); priekšlikums – Regula par Savienībā izmantotu komerciālo transportlīdzekļu tehniskajām pārbaudēm uz ceļiem (COM(2012) 382); priekšlikums – Direktīva par transportlīdzekļu reģistrācijas dokumentiem (COM(2012) 381).

Komisija sāks izmēģinājuma iniciatīvu, lai izstrādātu savstarpēji atzītu ES invaliditātes apliecību, kas palīdzēs nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret personām ar invaliditāti, kuras dodas uz citām ES valstīm, atvieglējot transporta, tūrisma, kultūras un brīvā laika pasākumu pieejamību.

6. darbība. Komisija veicinās personu ar invaliditāti mobilitāti ES, 2014. gadā atbalstot savstarpēji atzītas ES invaliditātes apliecības izstrādi, lai ES teritorijā nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi dažām īpašām priekšrocībām (galvenokārt transporta, tūrisma, kultūras un brīvā laika pavadīšanas jomā).

Pilsoņu procesuālās tiesības

Ikvienu cilvēku uzskata par nevainīgu, kamēr nav pierādīta viņa vaina⁵¹. Atšķirīgi dalībvalstu noteikumi, kas reglamentē nevainīguma prezumpciju, var sarežģīt policijas un tiesu iestāžu sadarbību un spriedumu savstarpēju atzīšanu. Tie turklāt rada nenoteiktību, jo pilsoņiem nav skaidrs, kādu aizsardzību viņi varētu saņemt citās ES valstīs. Dalībvalstīs ievērojami atšķiras arī tiesības uz juridisku palīdzību kriminālprocesā⁵², un citās ES valstīs kriminālprocesā aizdomās turētām un apsūdzētām personām pašlaik ne vienmēr tiek garantēta efektīva un laicīga juridiska palīdzība.

Dažas aizdomās turētas un apsūdzētas personas ir neaizsargātākas, jo vecuma vai garīgā un fiziskā stāvokļa dēļ tām ir grūti saprast notiekošo, sekot līdzi diskusijām un efektīvi tajās piedalīties. Tas var ietekmēt viņu tiesības uz taisnīgu tiesu, tāpēc nevainīguma prezumpcijas un juridiskās palīdzības garantēšana šādās reizēs ir īpaši svarīga. Sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību 73 % respondentu atbalstīja domu par visās ES valstīs piemērojamu tiesisko garantiju noteikšanu bērniem un neaizsargātiem pieaugušajiem, lai nodrošinātu taisnīgu tiesu.

Kristianu, 16 gadus vecu jauniņu, kurš kopā ar vecākiem dzīvo ES valstī, kura nav viņa izcelsmes valsts, mājās apcietināja un nogādāja policijas iecirknī, lai nopratinātu saistībā ar zagtu automobili, kas todien bija atrasts netālu no kvartāla, kur Kristians dzīvo. Pratināšanā, kas ilga aptuveni sešas stundas, jauniņš sākumā noliedza, ka viņam būtu sakars ar zādzību, taču vēlāk, kad policists viņam pateica, ka atzīšanās labvēlīgi ietekmētu lietas iznākumu, atzinās, ka ir nozadzis automobili. Kristianu pratināja, neļaujot sazināties ar vecākiem, un pratināšana notika bez advokāta klātbūtnes. Kristianu neinformēja par tiesībām klusēt un neliecināt pret sevi.

Komisija līdz 2013. gada beigām plāno ierosināt tiesību aktu kopumu, lai gadījumos, kad pilsonis ir aizdomās turētais vai apsūdzētais kriminālprocesā kādā citā ES valstī, viņam tiktu garantēta nevainīguma prezumpcija un juridiska palīdzība un lai nostiprinātu bērnu un neaizsargātu pieaugušo procesuālās tiesības.

7. darbība. Komisija līdz 2013. gada beigām ierosinās tiesību aktu kopumu, lai turpmāk stiprinātu pilsoņu procesuālās tiesības gadījumos, kad pilsonis ir aizdomās turētais vai apsūdzētais kriminālprocesā, ņemot vērā bērnu un neaizsargātu pilsoņu īpašo stāvokli.

⁵¹ Šis krimināltiesību pamatprincips ir nostiprināts ES Pamattiesību hartas 48. pantā un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta 2. punktā; tas izriet arī no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām.

⁵² Tiesības uz juridisku palīdzību ir nostiprinātas ES Pamattiesību hartas 47. pantā un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta 3. punktā.

2.4. Iepirkšanās šķēršļu likvidēšana ES

Pilsoņu maza apmēra prasības

Pēdējos 12 mēnešos četri no katriem desmit pilsoņiem personiskām vajadzībām ir pirkusi vai pasūtījuši preces un pakalpojumus internetā (40 %). Pašlaik preces un pakalpojumus no citās ES valstīs reģistrētiem pārdevējiem pērk vairāk eiropiešu nekā pirms diviem gadiem (+4 procentu punkti). Gandrīz katrs trešais pērk preces nesaistē un tiešsaistē no uzņēmumiem, kas reģistrēti citās ES valstīs (30 %)⁵³. Vieglāka iepirkšanās ES var nozīmēt arī to, ka rodas vairāk strīdu, kas jāatrisina ātri un vienkārši, lai neatturētu pilsoņus no iepirkšanās.

Regulā par Eiropas maza apmēra prasībām⁵⁴ ir paredzēti vairāki praktiski risinājumi, kuru mērķis ir atvieglot pārrobežu tiesvedību lietās par prasībām, kuru summa nepārsniedz 2000 euro, piemēram, atteikšanās no ārvalstīs izpildāmu spriedumu atzīšanas pasākumiem un iespēja izmantot rakstisku procedūru, aizpildot standarta veidlapu. Taču Komisijai adresētās pilsoņu sūdzības liecina, ka pašreizējais regulējums jānostiprina, jo īpaši lai novērstu daudzās dalībvalstīs konstatēto nepilnīgo praksi, piemēram, praktiskas palīdzības trūkumu prasības pieteikuma aizpildīšanā, atkāpšanos no rakstiskas procedūras principa, nevajadzīgu tiesas sēžu rīkošanu, nepietiekamu telekonferenču un videokonferenču izmantošanu liecinieku uzklaušanās utt.

Tibors dzīvo Ungārijā un vēlas iegādāties jaunu televizoru. Viņš atrod ideāli piemērotu televizoru tuvējā veikalā, kur tas maksā 2750 euro, bet nolemj pārbaudīt, vai internetā nav pieejama labāka cena. Tibors internetā atrod tieši tādu pašu televizoru, kas maksā 2200 euro, un veic pasūtījumu tiešsaistē. Televizoru piegādā laikā, taču Tiboram par pārsteigumu tas ir melns, nevis sudrabetā krāsā, kā viņš bija pasūtījis. Tibors nosūta televizoru atpakaļ un lūdz, lai pārdevējs atdod samaksāto naudu. Pārdevējs uz lūgumu nereaģē. Tā kā pārdevējs atrodas Portugālē, Tibors nezina, kā saņemt atlīdzību. Draugs viņam pastāsta par Eiropas tiesiskuma portālā⁵⁵ pieejamo informāciju par Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, un abiem uzreiz kļūst skaidras visas šīs procedūras priekšrocības: prasību var iesniegt Ungārijā, nevis Portugālē, nav jāsedz advokāta izmaksas, un nav pat jādodas uz tiesu! Tad Tibors atskārš, ka šī vienkāršā procedūra viņam nebūs pieejama, jo prasībām saskaņā ar procedūru noteiktā robežvērtība ir tikai 2000 euro.

Pilsoņi uzskata, ka Eiropas procedūras maza apmēra prasībām robežvērtības paaugstināšana patērētājiem atvieglotu tiesiskās aizsardzības panākšanu citās ES valstīs⁵⁶. Saskaņā ar 2013. gada Eiroparometra par maza apmēra prasībām respondentu viedokli doties uz tiesu savā valstī viņus visvairāk rosinātu šādi faktori: iespēja izmantot tikai rakstisku procedūru, faktiski neierodoties tiesā (37 %), iespēja veikt tiesvedību, neizmantojot advokāta pakalpojumus (31 %), un iespēja veikt tiesvedību tiešsaistē (20 %). Komisija pārskatīs pastāvošos noteikumus, lai turpinātu vienkāršot Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, nodrošinātu, ka pilnā mērā tiek izmantotas iespējas, ko sniedz procedūrā izmantojamie līdzekļi, un palielinātu pašreizējo robežvērtību līdz 25 000 euro. Ar minēto regulu turklāt tiks izveidota juridiskā vide, lai pilsoņi varētu veikt procedūru tiešsaistē.

⁵³ Speciālais Eiroparometrs 395 par procedūru maza apmēra prasībām — 2013. gada aprīlis (turpmāk „2013. gada Eiroparometrs par maza apmēra prasībām”): http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_399_380_en.htm#395.

⁵⁴ Spēkā no 2009. gada 1. janvāra.

⁵⁵ <https://e-justice.europa.eu/home.do>.

⁵⁶ Sk. 2012. gada sabiedrisko apspriešanu par ES pilsonību.

8. darbība. Komisija līdz 2013. gada beigām pārskatīs Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, lai atvieglotu ar iepirkšanos citās ES valstīs saistītu strīdu izšķiršanu.

Pilsoņu iepirkšanās tiešsaistē

Eiropas patērētājus aizsargā tiesību akti, kas garantē godīgu attieksmi, iegādāto preču drošumu, pilnīgu informāciju pirms pirkuma veikšanas un, kā minēts iepriekš, tiesisko aizsardzību, ja rodas sarežģījumi⁵⁷. Pavisam nesen, 2013. gada februārī, Komisija pieņēma pasākumu kopumu ar mērķi uzlabot patēriņa preču — tostarp tiešsaistē iegādātu — drošumu, lai vairotu pilsoņu uzticēšanos un veicinātu pārdošanu⁵⁸.

Taču, neraugoties uz šo aizsardzību, pilsoņiem joprojām rodas problēmas, jo īpaši iepērkoties tiešsaistē, kā apgalvo gandrīz katrs ceturtais 2012. gada sabiedriskās apspriešanas par ES pilsonību dalībnieks (24 %). Patērētājiem bieži trūkst būtiskas informācijas, salīdzinot vai pērkot digitālus izstrādājumus (piemēram, audiovizuālas lejupielādes — mūziku, filmas vai spēles). Ja informācija ir pieejama, nespeciālistiem tā ne vienmēr ir saprotama. Patērētājiem bieži ir grūti noteikt, vai viņi varēs ražojumu izmantot savā ierīcē un kāda būs tā kvalitāte.

Florians meklē, kur izdevīgāk iegādāties un lejupielādēt savas iemīļotās rokgrupas jauno albumu. Tas ir pieejams lejupielādei lielā interneta veikalā. Florians tikai vēlāk atpazīst, ka viņam veikalā jānopērk arī atskaņotājs, lai albumu varētu klausīties. Lietotājiem viegli saprotamā veidā attēlota informācija par ražojumu galvenajiem raksturlielumiem, sadarbību un funkcijām Florianam ļautu viegli salīdzināt piedāvājumus un iegādāties kvalitatīvus mūzikas ierakstus, ko būtu iespējams klausīties ar viņa audio atskaņotāju.

Komisija ir paredzējusi nodrošināt, lai patērētāji, kuri pērk digitālus ražojumus, saņemtu pamatinformāciju saprotamā un salīdzināmā veidā.

Komisija palīdzēs dalībvalstu iestādēm nodrošināt patērētāju aizsardzības noteikumu izpildi, sniedzot vadlīnijas par patērētāju informēšanas pienākumiem digitālo ražojumu jomā. Komisija izstrādās arī informācijas attēlojuma modeli, lai piemērotākajā brīdī (piemēram, kad tiek veikts piedāvājums) uz ekrāna parādītos standartizēta un lietotājiem viegli uztverama pamatinformācija (piemēram, par cenu, līguma veidu, atteikšanās tiesībām, sadarbību ar datoraparāturu un programmatūru, funkcionalitāti, piemēram, izmantoto digitālo formātu, datnes kvalitāti, datnes lielumu, pārsesamību uz citām patērētāja ierīcēm, iespēju izgatavot privātas kopijas utt.).

Tas turklāt ļaus patērētājiem vieglāk salīdzināt dažādus digitālus ražojumus un atvieglot precīzu salīdzināšanas vietņu izveidi. Cenu salīdzināšanas vietnes 2010. gadā ir izmantojuši vairāk nekā 80 % Eiropas patērētāju, bet pieci no desmit tās ir izmantojuši vismaz reizi

⁵⁷ Sk. 2010. gada ziņojumu par ES pilsonību — Likvidējot šķēršļus ES pilsoņu tiesību īstenošanai (COM(2010) 603), jo īpaši 9.–13. darbību, Patērētāju tiesību aizsardzības programmu (COM(2012)225) un paziņojumu „II vienotā tirgus akts. Kopā jaunai izaugsmei” (COM(2012)573).

⁵⁸ Ražojumu drošuma un tirgus uzraudzības tiesību aktu kopums cita starpā ietver priekšlikumu regulai par patēriņa preču drošumu (COM(2013) 78), priekšlikumu regulai, kas attiecas uz ražojumu tirgus uzraudzību (COM(2013) 75) un Komisijas paziņojumu, kurā izklāstītas 20 darbības drošākiem un atbilstīgiem ražojumiem Eiropai: daudzgadu rīcības plāns ražojumu uzraudzībai ES (COM(2013) 76). Dokumenti ir pieejami http://ec.europa.eu/consumers/safety/psmsp/index_en.htm.

mēnesī⁵⁹. Komisija, konsultējoties ar ieinteresētajām personām, patērētāju interesēs turpinās uzlabot šo salīdzināšanas rīku pārredzamību un uzticamību⁶⁰.

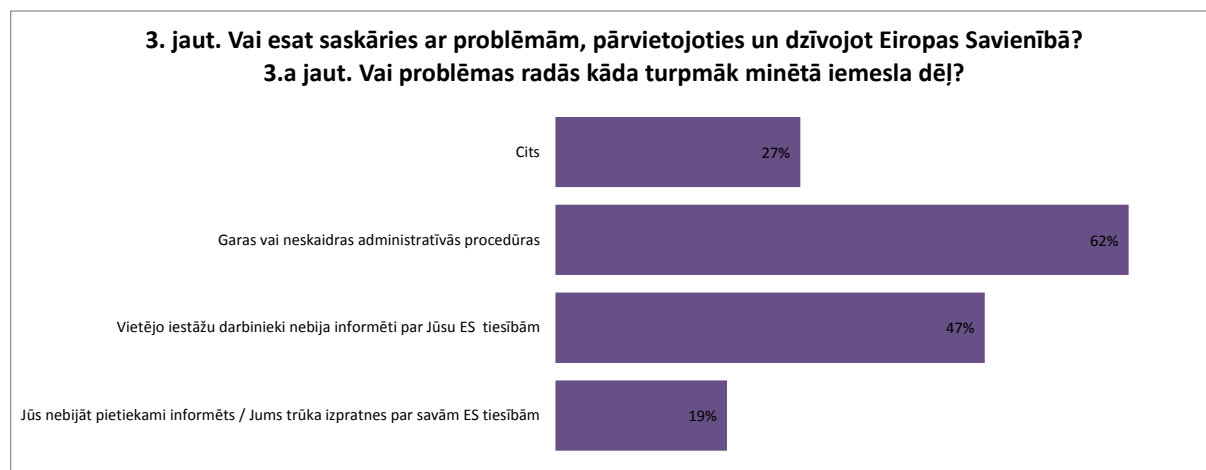
Lai padziļinātu pilsoņu izpratni par viņu kā patērētāju tiesībām un līdz ar to vairotu uzticēšanos digitālajam tiešsaistes tirgum, Komisija turklāt plāno līdz 2014. gada pavasarim sākt īpašu ES mēroga izpratnes padziļināšanas kampaņu.

9. darbība. Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstu izpildiestādēm un attiecīgajām ieinteresētajām personām līdz 2014. gada pavasarim izstrādās modeli pamatprasību attēlojumam tiešsaistē, lai padarītu informāciju par digitāliem ražojumiem skaidrāku un viegli salīdzināmu. Turklāt Komisija līdz 2014. gada pavasarim sāks īpašu ES mēroga izpratnes padziļināšanas kampaņu par patērētāju tiesībām.

2.5. Mērķorientēta un pieejama informācija ES

Pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesības un vietējās pašvaldības

Vietējo pašvaldību apmeklētāju pieņemšanas dienestiem ir svarīga loma personu brīvas pārvietošanās tiesību īstenošanā, jo pilsoņiem, kuri apmetas citās pilsētās, šie dienesti bieži ir pirmais saskarpunkts un galvenais informācijas un palīdzības avots. Taču Komisijas un ES palīdzības dienestu saņemtās sūdzības liecina, ka problēmas, ar kurām sastopas ES pilsoņi, pārceļoties uz dzīvi citās ES valstīs, bieži rodas tāpēc, ka vietējo pašvaldību apmeklētāju pieņemšanas dienestu ierēdņi nepietiekami pārzina ES pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesības. To apstiprina Reģionu komitejas 2012. gada pētījuma⁶¹ un 2012. gada sabiedriskās apspriešanas par ES pilsonību rezultāti. Katrs ceturtais pilsonis, kurš dzīvo kādā citā ES valstī, sūdzas par problēmām (27 %), bet gandrīz katrs otrais apgalvo, ka vietējo pašvaldību darbinieki nav pietiekami informēti par ES pilsoņu tiesībām (47%). Tāpēc vietējo pašvaldību darbinieku rīcībā būtu jānodod instrumenti, kas viņiem palīdzētu pilnīgi izprast brīvas pārvietošanās noteikumus.

Avots: 2012. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību. Bāze: respondenti, kuri ir saskārušies ar problēmām, pārceļoties uz citu ES valsti vai dzīvojot citā ES valstī.

⁵⁹ Patērētāju tirgus pētījums par e-komercijas darbību (2011), ko Eiropas Komisijas Veselības un patērētāju ģenerāldirektorāta vārdā veica *Civic Consulting*.

⁶⁰ Plašāku informāciju sk. ziņojumā par dažādu ieinteresēto personu diskusiju par salīdzināšanas rīkiem: http://ec.europa.eu/consumers/documents/consumer-summit-2013-msdct-report_en.pdf.

⁶¹ Reģionu komitejas 2012. gada pētījums „Vietējo un reģionālo pašvaldību loma ES pilsonības un pilsoņu tiesību veicināšanā”: http://www.cor.europa.eu/en/news/forums/Documents/summary_cor_study_citizenship.pdf.

Beļģiete Sesila ar vīru Nikolā, kurš ir Argentīnas pilsonis, pārceļas uz dzīvi citā ES valstī, un uzreiz pēc iekārtošanās Nikolā veiksmīgi iztur darba pārrunas vietējā uzņēmumā. Taču vietējās pašvaldības ierēdnis, atbildot uz uzņēmuma jautājumu, apgalvo, ka Nikolā ir vajadzīga darba atļauja, neatskāršot, ka gadījumos, kad ES pilsoņi izmanto tiesības uz brīvu pārvietošanos, šī prasība uz viņu ģimenes locekļiem neattiecas. Rezultātā Nikolā darbu neiegūst.

Komisija līdz 2014. gada beigām izstrādās vietējām pašvaldībām paredzētu **e-mācību līdzekli**, lai nodrošinātu, ka ES pilsoņus visās ES pašvaldībās apkalpo ierēdņi ar teicamām zināšanām par ES pilsoņu tiesībām un to īstenošanas nosacījumiem un procedūrām.

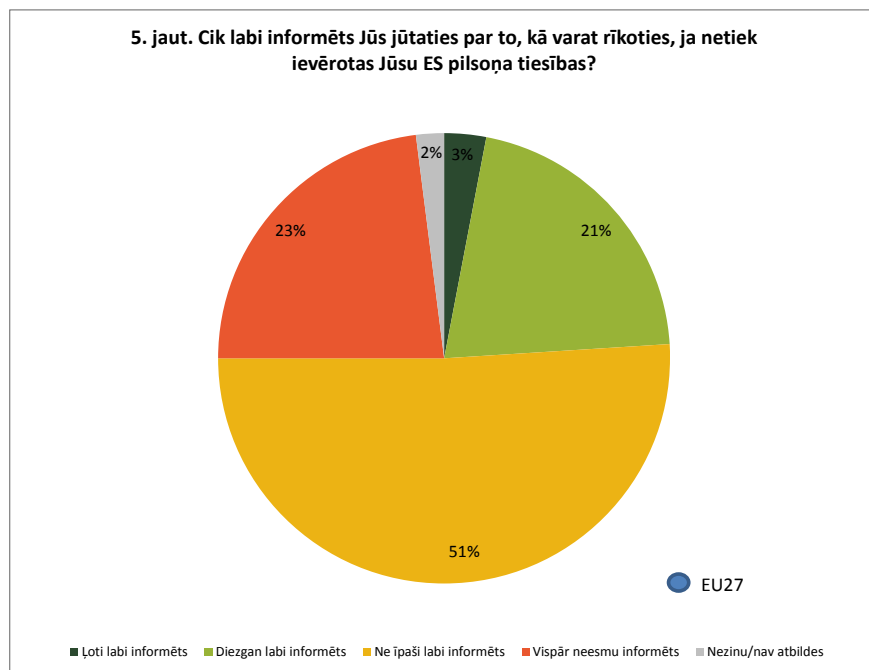
Komisija ar **pilsētu sadraudzības** sistēmas starpniecību no 2013. gada atbalstīs arī paraugprakses apmaiņu starp pašvaldībām un projektiem, kuru mērķis ir zināšanu uzlabošana par pilsoņu tiesībām un to īstenošanas atvieglošanu.

10. darbība. Komisija veiks pasākumus, lai nodrošinātu, ka vietējo pašvaldību rīcībā ir ES pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesību pilnīgai pārzināšanai vajadzīgie līdzekļi.

Pilsoņi, kas vēlas uzzināt, kur vērsties, lai panāktu savu tiesību ievērošanu

Pilsoņi bieži nezina, kā rīkoties, ja netiek ievērotas viņu tiesības, un viņiem nav skaidrs, vai būtu jāvērsas dalībvalstu iestādēs, ES iestādēs vai citās struktūrās, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesā. Arī tad, ja ir skaidrs, ka jautājums ir ES iestāžu kompetencē, pilsoņi bieži īsti nezina, kurā iestādē vērsties.

2013. gada Eirobarometra par ES pilsonību rezultāti apliecina, ka tikai nedaudz vairāk kā ceturtdaļa respondentu (24 %) uzskata, ka viņi ir ļoti vai ļoti labi informēti par to, kā rīkoties, ja netiek ievērotas viņu ES tiesības. Aptuveni puse respondentu (51 %) uzskata, ka viņi nav īpaši labi informēti, bet atlikusī ceturtdaļa (23 %) atzīst, ka vispār nav informēti.

Avots: 2013. gada Eirobarometrs par ES pilsonību.

Šos konstatējumus apstiprina 2012. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību. Daudzi respondenti turklāt atzīst, ka jautājumā minētie instrumenti (*SOLVIT*, *Europe Direct*, „Tavs Eiropas padomdevējs”) viņiem ir sveši. Lielākā daļa respondentu norāda, ka atzinīgi vērtētu tiešsaistes instrumentu, kas ļautu viegli saprast, kāda līmeņa (ES, valsts vai vietējā) iestādes vislabāk spētu atrisināt viņu problēmas (63 %).

Avots: 2012. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību. Bāze: visi respondenti.

Slovēniete Maja ir nopirkusi nelielu dzīvokli Bulgārijā, bet vēlāk konstatē, ka tas būvēts, pārkāpjot vairākus būvnormatīvus, un nekustamo īpašumu aģents to ir zinājis, bet šo informāciju noklusējis. Maja uzskata, ka ir pārkāptas viņas pamattiesības uz īpašumu, bet nezina, vai viņai būtu jāiesniedz sūdzība Eiropas Komisijai, Eiropas ombudam vai Bulgārijas vai Slovēnijas ombudam. Maja nezina, ka šajā gadījumā viņai jāvērsas valsts patērētāju tiesību aizsardzības iestādē.

Vienas pieturas aģentūru *Europe Direct* un „Tavs Eiropas padomdevējs” sniegtā informācija un citi tematiskie informatīvie līdzekļi pilsoņiem nodrošina praktisku informāciju par viņu tiesībām un tiks pilnveidoti.

Komisija savā galvenajā *Europa* tīmekļa vietnē lietotājiem viegli saprotamā veidā pilsoņiem norādīs atbilstošākos dienestus viņu problēmu risinājumam — ES palīdzības dienestus un iestādes vai valsts un vietējās iestādes.

11. darbība. Komisija 2013. gadā savā galvenajā *Europa* tīmekļa vietnē ievietos lietotājiem viegli saprotamus norādījumus, lai pilsoņi varētu vieglāk noskaidrot, kur iegūt tiesisko aizsardzību, ja netiek ievērotas viņu tiesības.

2.6. Līdzdalība ES demokrātiskajā dzīvē

Stiprināt pilsoņu vēlēšanu tiesības un veicināt pilnvērtīgu līdzdalību ES demokrātiskajā dzīvē

Pilsoņu politiskā līdzdalība ES

ES pilsoņu pilnvērtīgas līdzdalības stiprināšana ES demokrātiskajā dzīvē visos līmeņos ir ES pilsonības dziļākā būtība. Lai demokrātiskā procesā risinātos pamatotas politiskas debates, svarīga nozīme ir pilsoņu mobilizēšanai, ciešākam dialogam ar pilsonisko sabiedrību un mediju brīvības un plurālisma veicināšanai. Piedalīšanās Eiropas Parlamenta vēlēšanās ir galvenais veids, kā pilsoņi var iesaistīties ES politikas veidošanā, un Eiropas Savienības pārstāvības demokrātijas pamats. Gandrīz seši no desmit ES pilsoņiem uzskata, ka

piedalīšanās Eiropas vēlēšanās ir labākais veids, kā panākt, lai ES lēmumu pieņemēji sadzirdētu viņu viedokli⁶². Komisija nesēn ir publicējusi ieteikumus, lai vēl vairāk palielinātu Eiropas vēlēšanu pārredzamību un veidotu ciešāku saikni starp pilsoņiem un ES, uzsverot svarīgo lomu, kas jāpilda Eiropas politiskajām partijām⁶³. Bez tam Komisija turpinās veicināt Eiropas pilsoņu iniciatīvas izmantošanu.

Lai palielinātu sabiedrības informētību par ES pilsonību un konkrētajām tiesībām, ko tā sniedz visiem ES pilsoņiem, jo īpaši vēlēšanu tiesībām, un par iespējām piedalīties ES lēmumu pieņemšanas procesā, Komisija sagatavos rokasgrāmatu, kurā skaidrā, īsā un viegli uztveramā veidā būs izklāstītas ar ES pilsonību saistītās tiesības, un veicinās šīs rokasgrāmatas izplatīšanu. Dalībvalstu iestādes varētu šo rokasgrāmatu izsniegt ikvienam ES pilsonim, kas sasniedz balsstiesību vecumu, kā arī citos gadījumos, piemēram, reģistrējot jaundzimušos, izsniedzot pasas, piešķirot kādas dalībvalsts valstspiederību, vai arī izplatīt kā materiālu, kas iekļaujams skolu mācību programmās, jo īpaši pilsoniskajā izglītībā.

Pilsoņu tiesības piedalīties vēlēšanās savā ES izcelsmes valstī

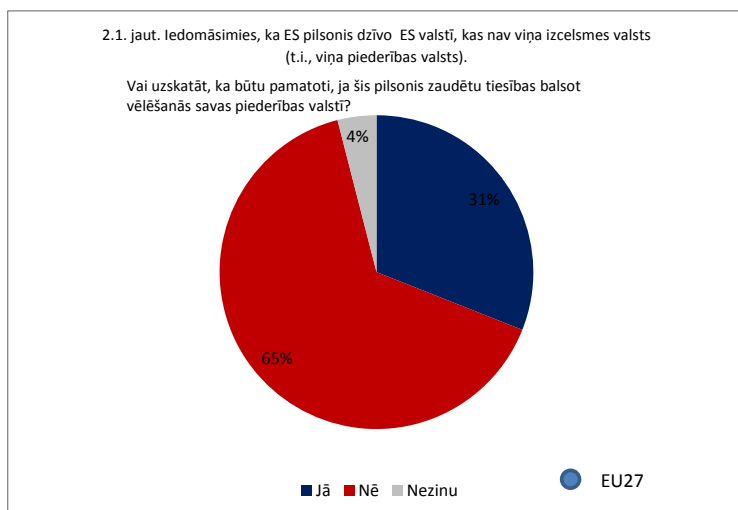
Eiropieši pārsvarā uzskata, ka ES pilsoņiem nebūtu jāzaudē tiesības balsot vēlēšanās savas piederības valstī tāpēc vien, ka viņi ir pārcēlušies uz citu ES valsti (balsstiesību atņemšana).

Avots: 2012. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību. Bāze: visi respondenti.

⁶² Eiropas Parlamenta Eurobarometrs 77.4 — Eiropieši divus gadus pirms Eiropas 2014. gada vēlēšanām 2012. gada jūnijs: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2012/election_2012/eb77_4_ee2014_synthese_analytique_en.pdf.

⁶³ Komisijas Ieteikums par Eiropas Parlamenta vēlēšanu demokrātiskas un efektīvas norises veicināšanu C(2013) 1303.

Avots: 2013. gada Eurobarometrs par vēlēšanu tiesībām.

Pāris no Dānijas atrod interesantas darba iespējas kādā Polijas uzņēmumā un pārceļas uz dzīvi Polijā, bet viņu meita paliek Dānijā, lai pabeigtu studijas. Viņi bieži ierodas Kopenhāgenā apciemot ģimeni un draugus un cieši seko politiskajiem un sociālajiem notikumiem Dānijā, kur plāno kādu dienu atgriezties. Taču viņi nevar balsot valsts vēlēšanās, jo saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem Dānijas pilsoņi, kas izceļo no valsts, paliek vēlēšanu sarakstos tikai tad, ja oficiāli apstiprina, ka ir paredzējuši atgriezties divu gadu laikā.

Valstīs, kurās pastāv balsstiesību atņemšanas politika, tā parasti tiek pamatota ar argumentu, ka pēc zināma ārvalstīs pavadīta laikposma vājinās indivīda saikne ar izcelsmes sabiedrību. Šis arguments būtu jāpārskata, ņemot vērā mūsdienu sociāli ekonomisko un tehnoloģisko realitāti, faktu, ka cilvēkiem ir kļuvis vieglāk pārvietoties, un pieaugošo sociālo un kultūras mijiedarbību ES. Dzīvošana citā ES valstī vairs nenozīmē, ka jāsarauj visas saites ar izcelsmes valsti, kā tas, iespējams, bija agrāk. ES pilsoņiem tagad būtu jāspēj pašiem izlemēt, vai viņi arī turpmāk vēlas piedalīties savas piederības valsts politiskajā dzīvē vai arī grib iesaistīties uzņēmējvalsts sabiedrības politiskajā dzīvē. Diskusijās Eiropas Parlamenta un Komisijas kopīgajā uzklaušanās par ES pilsonību 2013. gada 19. februārī arī tika uzsvērts, ka ir absurdi atņemt ES pilsoņiem politiskas pamattiesības tāpēc, ka viņi ir īstenojuši savas ES pilsoņu pamattiesības uz brīvu pārvietošanos. Pilsoņi, kas ir izmantojuši brīvas pārvietošanās tiesības, var tādējādi atrasties nelabvēlīgākā stāvoklī nekā tad, ja viņi būtu palikuši mājās vai saīsinājuši uzturēšanās laiku citās ES valstīs. Valstu balsstiesību atņemšanas politikas saderība ar ES tiesību aktiem ir apstrīdēta valstu tiesas procesos⁶⁴, tomēr līdz šim Tiesai nav iesniegts jautājums prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai.

Pilsoņu tiesības piedalīties vēlēšanās savas ES dzīvesvietas valstī

ES pilsonība ietver ES pilsoņu tiesības balsot un kandidēt vietējās un Eiropas vēlēšanās uzņēmējvalstī ar tādiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts valstspiederīgajiem. Ar šīm tiesībām bija paredzēts praksē īstenot nediskriminēšanas principu pēc valstspiederības un dot ES pilsoņiem iespēju labāk integrēties un iesaistīties uzņēmējvalsts demokrātiskajā dzīvē⁶⁵.

⁶⁴ Piemēram, *Preston* lietā Apvienotās Karalistes Augstā tiesa un Apelācijas tiesa noraidīja prasību, ko bija iesniedzis Apvienotās Karalistes valstspiederīgais, kurš vairāk nekā 15 gadus bija dzīvojis Spānijā un apstrīdēja savu balsstiesību atņemšanu. Pieteikums par pārsūdzības tiesībām Augstākajā tiesā ir noraidīts, nelūdzot Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu.

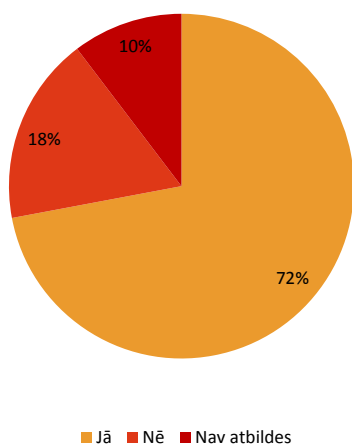
⁶⁵ Attiecīgi Direktīvas 93/109/EK un Direktīvas 94/80/EK preambula.

Taču šīs tiesības neaptver svarīgākos politiskās līdzdalības līmeņus, proti, dalībvalstu līmeni un reģionālo līmeni tajās 13 dalībvalstīs, kurās reģioniem ir likumdošanas pilnvaras⁶⁶.

Šī asimetrija nozīmē, ka ES pilsoņiem, kuri jau ir vietējās kopienas locekļi, principā ir liegta iespēja paust viedokli par valsts likumdevēja lēmumiem, kas viņus tieši ietekmē. Šī plaisa, kas tiem ES pilsoņiem, kuri īsteno savas ES pamattiesības brīvi pārvietoties un dzīvot ES teritorijā, neļauj baudīt tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi un politisku līdzdalību, kļūst jo traucējošāka laikā, kad, attīstoties Eiropas integrācijai, arvien svarīgāk kļūst veicināt ES pilsoņu līdzdalību Savienības demokrātiskajā dzīvē.

2012. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību un 2013. gada Eirobarometra aptaujā par vēlēšanu tiesībām attiecīgi 72 % un 67 % respondentu ir piekrituši, ka ES pilsoņiem, kuri nav uzņēmējvalsts valstspiederīgie, būtu jāatļauj balsot uzņēmējvalsts vēlēšanās. Salīdzinājumā ar 2010. gadu tas ir ievērojams pieaugums (+17 procentu punktu).

19.b jaut. Ja Jūs dzīvotu citā ES valstī, vai uzskatāt, ka būtu pamatoti iegūt tiesības balsot vēlēšanās savas dzīvesvietas valstī?

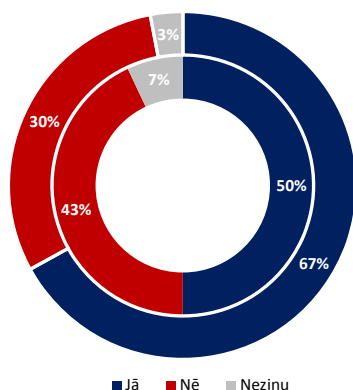

Avots: 2012. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību. Bāze: visi respondenti.

⁶⁶ 13 dalībvalstīs, kur reģioniem ir likumdošanas pilnvaras, ir Austrija (*Länder*), Beļģija (*Régions*), Čehijas Republika (*Kraje*), Dānija (*Amtskommuner*), Vācija (*Länder*), Spānija (*Comunidades autónomas*), Francija (*Régions*), Itālija (2 autonomas provinces un 20 reģioni), Nīderlande (*provinciale staten*), Polija (*województwo*), Slovākija (*Kraje*), Zviedrija (*Landstingsfullmäktige*) un Apvienotā Karaliste.

2.2. Jaut. Iedomāsimies, ka ES pilsonis dzīvo ES valstī, kas nav viņa izcelsmes valsts (t.i., viņa piederības valsts).

Vai uzskatāt, ka būtu pamatoti, ja šis pilsonis iegūtu tiesības balsot savas dzīvesvietas valsts vēlēšanās?

Iekšējais sektors: FL292 (2010. g.)

Ārējais sektors: FL364 (2012. g.)

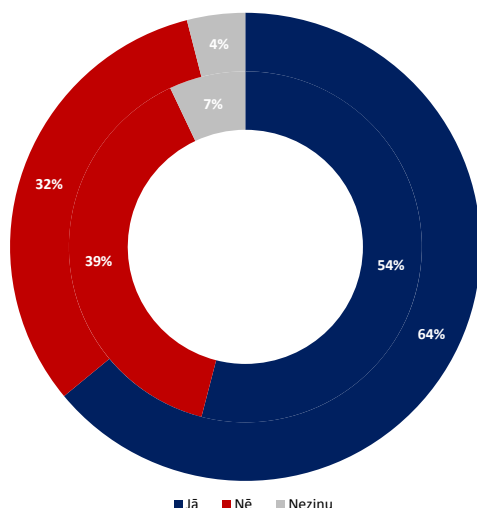
EU27

Avots: 2013. gada Eirobarometrs par vēlēšanu tiesībām.

Attiecībā uz reģionālajām vēlēšanām 64 % respondentu 2013. gada Eirobarometra aptaujā par vēlēšanu tiesībām ir piekrituši, ka ES pilsoņiem būtu jāpiešķir balsstiesības (pieņemot, ka attiecīgajā valstī notiek šādas vēlēšanas). Arī tas ir ievērojams pieaugums salīdzinājumā ar 2010. gadu (+10 procentu punktu).

2.3. Jaut. Iedomāsimies, ka ES pilsonis dzīvo ES valstī, kas nav viņa izcelsmes valsts (t.i., viņa piederības valsts).

Vai šim pilsonim būtu jādod tiesības balsot un kandidēt savas dzīvesvietas valsts reģionālajās vēlēšanās, ja tādas tiek rīkotas?

Iekšējais sektors: FL292 (2010. g.)

Ārējais sektors: FL364 (2012. g.)

EU27

Avots: 2013. gada Eirobarometrs par vēlēšanu tiesībām

Radot apstākļus, lai ES pilsoņi, kuri dzīvo citās ES valstīs, atkarībā no saitēm, ko viņi uztur ar piederības valsti vai ir izveidojuši ar dzīvesvietas valsti, varētu paši noteikt, kurā no abām valstīm viņi vēlas īstenot savas politiskās pamattiesības, tiktu dots jauns impulss viņu iekļaušanai un līdzdalībai Savienības demokrātiskajā dzīvē. Dinamika ar ES pilsonību saistīto tiesību stiprināšanas virzienā ir ietverta arī Līgumā (piemēram, LESD 25. pantā). Saistībā ar plašāko pārdomu procesu par Eiropas Savienības veidolu nākotnē Komisija pētīs veidus, kā dot ES pilsoņiem iespēju piedalīties valsts un reģionālajās vēlēšanās viņu dzīvesvietas valstī.

Pilsoņu iespējas piedalīties Eiropas debatēs

Pašlaik 68 % ES pilsoņu uzskata, ka nav pietiekami informēti par Eiropas lietām. No pilsoņiem, kas ES uztver negatīvi, 74 % atzīst, ka par to nav labi informēti. Neraugoties uz to, ka jo īpaši gados jaunāku pilsoņu vidū ir pieaugusi interneta un sociālo mediju izmantošana, vairākums iedzīvotāju (58 %) informāciju par Eiropas lietām joprojām iegūst galvenokārt no televīzijas⁶⁷. Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva⁶⁸ veicina mediju plurālismu, atverot dalībvalstu tirgus raidorganizācijām un video pakalpojumu sniedzējiem pēc pieprasījuma no citām ES valstīm. Turklāt internets ļauj vieglāk piekļūt citu dalībvalstu informatīvajiem materiāliem. Taču dalībvalstu TV kanāli Eiropai svarīgus tematus bieži aplūko valsts skatījumā, uzrunājot tikai attiecīgās valsts iedzīvotājus. Pilsoņu informēšana par Eiropas jautājumiem, raugoties no Eiropas skatupunkta un vienlaikus no citu dalībvalstu dažādajām perspektīvām, varētu paplašināt Eiropas sabiedrisko telpu un veicināt pamatotākas demokrātiskās debates⁶⁹.

12. darbība. Komisija:

- ***veicinās ES pilsoņu izpratni par viņu ES pilsoņu tiesībām, jo īpaši vēlēšanu tiesībām, 2014. gada maijā Eiropas dienā laižot klajā rokasgrāmatu, kurā skaidrā un vienkāršā valodā būs izklāstītas ES pilsoņu tiesības;***
- ***ierosinās konstruktīvus veidus, lai ES pilsoņiem, kuri dzīvo citās ES valstīs, dotu iespēju pilnvērtīgi piedalīties ES demokrātiskajā dzīvē, saglabājot tiesības balsot vēlēšanās savas izcelsmes valstī;***
- ***2013. gadā pētīs Eiropas sabiedriskās telpas stiprināšanas un veidošanas iespējas, pamatojoties uz pastāvošajām dalībvalstu un Eiropas struktūrām, lai novērstu pašreizējo sabiedriskās domas sadrumstalotību starp dalībvalstīm.***

⁶⁷ Standarta Eiropabarometrs 78 — Ziņojums par mediju izmantošanu Eiropas Savienībā: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb78/eb78_media_en.pdf.

⁶⁸ Direktīva 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva), OV L 95, 1.–24. lpp.

⁶⁹ Sk. Komisijas priekšsēdētāja Barrozu 2012. gada uzrunu par situāciju Savienībā: „*Es vēlētos pieredzēt Eiropas sabiedriskās telpas izveidi, kurā Eiropas skatījumā notiek apspriešanās un diskusijas par Eiropai nozīmīgiem jautājumiem. Mēs nevaram turpināt centienus Eiropas problēmas risināt vienīgi ar nacionāliem līdzekļiem*”: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_en.htm; sk. arī Eiropas Parlamenta 2010. gada 7. septembra rezolūciju „Žurnālistika un jaunie plašsaziņas līdzekļi — publiskās sfēras veidošana Eiropā” (2010/2015(INI)) un Vācijas prezidenta Joahima Gaucka Eiropai veltīto 2013. gada 22. februāra runu: <http://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/EN/JoachimGauck/Reden/2013/130222-Europe.html>.

3. SECINĀJUMI — JAUNS IMPULSS ES PILSONĪBAI

2013. gada ziņojumā par ES pilsonību un plašajā apspriešanā, kas ir palīdzējusi tā tapšanā, Komisija ir ņēmusi vērā pilsoņu pieredzi, lai nodrošinātu, ka viņi var pilnvērtīgi izmantot savas ES tiesības un priekšrocības, kuras Savienības pilsonība sniedz viņu ikdienā.

Ziņojums un ar to saistītās debates līdz ar **Eiropas Pilsoņu gadu**⁷⁰ un notiekošajām **Pilsoņu sarunām**⁷¹ ir soļi, ko Komisija ir spērusi, cenšoties panākt, lai, tuvojoties 2014. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām, pilsoņi kopā ar politiķiem, ekspertiem un pilsonisko sabiedrību iesaistītos **patiesās debatēs par turpmāko virzību uz stiprāku un vēl ciešāku Savienību, kuras darbības centrā ir tās pilsoņi.**

Kā uzsvērts Komisijas priekšsēdētāja Barrozu 2012. gada uzrunā par situāciju Savienībā, Eiropai „jābūt arvien demokrātiskākai”. Eiropieši turpinās īstenot Eiropas projektu, ja redzēs, ka tas sniedz konkrētas priekšrocības viņiem un viņu ģimenēm, ja viņiem būs tuvs tā mērķis un redzējums un viņi būs iesaistīti procesā.

⁷⁰ <http://europa.eu/citizens-2013/>.

⁷¹ http://ec.europa.eu/european-debate/index_en.htm.

1. PIELIKUMS

Turpmākā rīcība pēc 2010. gada ziņojuma par ES pilsonību — 25 paveiktās darbības

2010. gada ziņojumā par ES pilsonību bija minētas 25 darbības, ko Komisija bija paredzējusi veikt, lai likvidētu galvenos šķēršļus, ar kuriem ES pilsoņi saskaras, dažādās ikdienas dzīves situācijās cenšoties īstenot savas ES tiesības. Šajā pielikumā ir aprakstītas galvenās darbības, ko Komisija ir veikusi, lai izpildītu 2010. gada saistības⁷².

1. darbība. Tiesiskas skaidrības nodrošināšana attiecībā uz starptautisku pāru īpašumtiesībām

Komisija 2011. gada 16. martā pieņēma **divus priekšlikumus regulām par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi**

- laulāto mantisko attiecību lietās⁷³ un

- lietās par reģistrētu partnerattiecību mantiskajām sekām⁷⁴.

Ierosināto regulu mērķis ir palīdzēt starptautiskiem pāriem, kas šķiršanās, laulāto atšķiršanas vai viena laulātā nāves gadījumos cenšas nokārtot ar īpašumu saistītus jautājumus, noskaidrot piemērojamos tiesību aktus un kompetento tiesu. Tajās ietverti arī noteikumi par pāru mantisko attiecību jomā taisīto tiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi visās dalībvalstīs, izmantojot vienotu procedūru. Ir aplēsts, ka atkarībā no lietas sarežģītības pāri saistībā ar katru lietu varētu ietaupīt vidēji 2000–3000 euro.

2. un 3. darbība. Apgrūtināšu un dārgu formalitāšu likvidēšana attiecībā uz civilstāvokļa dokumentu pārrobežu izmantošanu un tiesu pieejamības atvieglošana pārrobežu lietās

2. darbība

Komisija 2010. gada 14. decembrī publicēja **zaļo grāmatu „Mazāk administratīvo formalitāšu pilsoņiem: publisko dokumentu brīvas aprites un civilstāvokļa aktu atzīšanas veicināšana”⁷⁵**, saskaņā ar kuru tā līdz 2011. gada 10. maijam rīkoja **sabiedrisku apspriešanu. Komisija 2013. gada 24. aprīlī iesniedza priekšlikumu regulai⁷⁶**, kas pilsoņiem ļaus vieglāk panākt pārrobežu situācijās nepieciešamo publisko dokumentu (piemēram, dzimšanas, miršanas un laulības apliecību vai ar nekustamo īpašumu saistītu dokumentu) atzīšanu. Ierosinātie noteikumi palīdzēs mazināt birokrātiju, vienkāršojot administratīvās formalitātes. Tie palīdzēs mazināt arī ar publisko dokumentu izmantošanu ES saistītās tulkošanas izmaksas. Priekšlikumā ir ietvertas arī ES daudzvalodu standarta veidlapas, ko pilsoņi var pieprasīt, *inter alia*, attiecībā uz dzimšanas, laulības un miršanas faktu.

3. darbība

Komisija 2010. gada jūlijā atklāja **Eiropas e-tiesiskuma portālu**, elektronisku vienas pieturas aģentūru, kas sniedz piekļuvi tiesu iestādēm visā ES. Pilsoņi, kuri risina jautājumus saistībā ar tādiem notikumiem kā šķiršanās, nāve, tiesvedība vai pat pārcelšanās uz

⁷² Pārskats par turpmāko rīcību saistībā ar 2010. gada ziņojumā minētajām 25 darbībām tiks regulāri atjaunināts: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/redirecting/factsheets/pdf/table_of_actions_en.pdf.

⁷³ COM(2011) 126.

⁷⁴ COM(2011) 127/2.

⁷⁵ COM(2010) 747.

⁷⁶ Priekšlikums — Regula par pilsoņu un uzņēmumu brīvas pārvietošanās veicināšanu, vienkāršojot noteiktu publisko dokumentu akceptēšanu Eiropas Savienībā, un grozījumiem Regulā (ES) Nr. 1024/2012, COM(2013) 228.

citu mājokli un kuriem jāpanāk savu tiesību ievērošana citas ES valsts tiesā, var ātri saņemt atbildes uz daudziem jautājumiem. Viņi var, piemēram, sameklēt advokātu citā valstī, uzzināt, kā izvairīties no dārgiem tiesas procesiem, izmantojot mediāciju, kur iesniegt prasību, kuras dalībvalsts tiesību akti attiecas uz viņu lietām un vai viņi ir tiesīgi saņemt juridisku palīdzību.

4. un 5. darbība. Kriminālprocesā aizdomās turētu un apsūdzētu personu un noziedzīgos nodarījumus cietušo aizsardzības uzlabošana

4. darbība

Komisija 2011. gada 8. jūnijā iesniedza **priekšlikumu direktīvai⁷⁷ par tiesībām piekļūt advokātam kriminālprocesa ietvaros un tiesībām sazināties pēc aizturēšanas**, lai nodrošinātu, ka ikviens apsūdzētais kriminālprocesā neatkarīgi no valstspiederības un ES valsts, kurā notiek tiesas process, varētu paļauties uz vienādu tiesību pamatlīmeni. Šajā priekšlikumā ir izklāstīti kopīgi ES obligātie standarti, kas attiecas uz aizdomās turētu un apsūdzētu personu tiesībām piekļūt advokātam un uz aizturētu personu tiesībām sazināties ar pašu izvēlētu personu, piemēram, radnieku, darba devēju vai konsulāro iestādi⁷⁸.

5. darbība

Komisija 2011. gada 18. maijā nāca klajā ar:

- **paziņojumu par cietušo tiesību stiprināšanu ES⁷⁹**, kurā ir izklāstīta Komisijas nostāja par rīcību attiecībā uz noziedzīgos nodarījumus cietušajiem;
- **priekšlikumu direktīvai, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimuma standartus⁸⁰**, kuras mērķis ir papildināt pastāvošos valstu pasākumus ar ES mēroga obligātiem standartiem, lai jebkurš cietušais neatkarīgi no valstspiederības un ES valsts, kurā noziedzīgais nodarījums izdarīts, varētu paļauties uz vienādu tiesību pamatlīmeni;
- **priekšlikumu regulai par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās⁸¹** (papildinot 2012. gada direktīvu par Eiropas aizsardzības rīkojumu⁸², kas attiecas uz aizsardzības pasākumiem krimināllietās). Priekšlikuma mērķis ir nodrošināt, lai vardarbībā cietušie, ceļojot vai pārceļoties uz citu ES valsti, varētu paļauties, ka paliks spēkā pret vainīgo personu noteiktie aizsardzības pasākumi.

Saskaņā ar Komisijas priekšlikumu **2012. gada 25. oktobrī pieņēma Direktīvu 2012/29/ES⁸³, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus**. Ar šo direktīvu noteiktās obligātā minimuma normas, *inter alia*, paredz, ka pret cietušajiem jāizturas ar cieņu, viņiem jāsaņem informācija par savām tiesībām un lietu un jādod iespēja aktīvi piedalīties tiesas procesā. Dalībvalstīm turklāt jānodrošina, lai katrā dalībvalstī būtu pieejami cietušo atbalsta dienesti un tiktu apzināti un

⁷⁷ COM(2011) 326.

⁷⁸ Šis priekšlikums ir daļa no pasākumu kopuma, kas tiek ieviesti, lai visā ES noteiktu skaidras tiesības un garantētu cilvēku pamattiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz aizstāvību. [Direktīva](#) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā stājās spēkā 2010. gada novembrī un ir jātransponē dalībvalstu tiesību aktos līdz 2013. gada 27. oktobrim, bet [Direktīva](#) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā stājās spēkā 2012. gada 21. jūnijā un ir jātransponē līdz 2014. gada 2. jūnijam.

⁷⁹ COM(2011) 274.

⁸⁰ COM(2011) 275.

⁸¹ COM(2011) 276.

⁸² Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/99/ES, OV L 338, 2. lpp.

⁸³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI, OV L 315, 57. lpp.

pienācīgi aizsargāti cietušie (tostarp bērni), kuriem viņu neaizsargātības dēļ vajadzīga īpaša aizsardzība.

6. darbība. Nodokļu problēmu novēršana pārrobežu situācijās, jo īpaši attiecībā uz automobiļu nodokļiem⁸⁴, un automobiļu pārreģistrācijas procedūru vienkāršošana

2010. gada 20. decembrī publicētajā⁸⁵ **paziņojumā par pārrobežu nodokļu šķēršļu novēršanu ES pilsoņiem** Komisija ir apzinājusi nopietnākās nodokļu problēmas, ar kurām ES pilsoņi sastopas pārrobežu situācijās, un paziņojusi par nodomu izstrādāt priekšlikumus dažās konkrētās jomās un plašākā nozīmē palīdzēt dalībvalstīm padarīt to nodokļu sistēmas saderīgākas, un uzlabot sadarbību ES pilsoņu interesēs. Komisija turklāt ir atklājusi ES tiesību aktu pārkāpumus un vajadzības gadījumā sākusī procedūras pret attiecīgajām dalībvalstīm.

Komisijas 2011. gada 11. novembra **paziņojumā „Nodokļu dubultā uzlikšana vienotajā tirgū”**⁸⁶ ir norādītas galvenās problēmas saistībā ar nodokļu dubulto uzlikšanu ES un konkrēti pasākumi to risināšanai, ko Komisija piedāvās dalībvalstīm, piemēram, foruma izveide par nodokļu dubulto uzlikšanu un rīcības kodeksa un strīdu risināšanas mehānisma ieviešana dalībvalstīs.

2011. gada 15. decembrī Komisija pieņēma **visaptverošu iniciatīvu par mantojuma nodokļa piemērošanu, tostarp ieteikumu**⁸⁷, lai dalībvalstīm dotu impulsu risināt problēmu saistībā ar nodokļu dubultu vai vairākkārtēju uzlikšanu vienam un tam pašam mantojumam. Komisija ir arī sniegusi dalībvalstīm vadlīnijas par to, kā to mantojuma nodokļa sistēmas padarīt nediskriminējošas. Komisija turklāt ir izvērtējusi dalībvalstu noteikumus par pārrobežu mantojuma nodokļa piemērošanu un vajadzības gadījumā sākusī procedūras pret attiecīgajām dalībvalstīm. Komisija 2014. gadā publicēs ziņojumu.

Komisija no 2011. gada 3. marta līdz 26. maijam rīkoja **sabiedrisku apspriešanu**, lai apzinātu galvenās grūtības, ar kādām ES pilsoņi sastopas, pārreģistrējot citās dalībvalstīs iepriekš reģistrētus vieglos automobiļus. Pamatojoties uz apspriešanas rezultātiem, Komisija 2012. gada 4. aprīlī pieņēma **priekšlikumu regulai, ar ko pārreģistrācijas procedūras tiek ievērojami vienkāršotas**⁸⁸. Šī iniciatīva paredz mazināt nevajadzīgu administratīvu slogu, ļaujot uzņēmumiem, iedzīvotājiem un reģistrācijas iestādēm ietaupīt vismaz 1,5 miljardus euro gadā.

Lai risinātu problēmas, kas ES pilsoņiem rodas saistībā ar automobiļu aplikšanu ar nodokļiem pārrobežu situācijās, Komisija 2012. gada 14. decembrī nāca klajā ar **paziņojumu „Likvidēti pārrobežu nodokļu šķēršļi vieglajiem automobiļiem — stiprāks vienotais tirgus”**⁸⁹, kurā ir precizēti ES noteikumi par automobiļu nodokļiem un apzināta paraugprakse, kas dalībvalstīm būtu jāievieš, piemēram, jāinformē pilsoņi par viņu tiesībām un pienākumiem attiecībā uz automobiļu aplikšanu ar nodokļiem pārrobežu situācijās un gadījumos, kad automobiļi tiek galīgi pārvesti no vienas dalībvalsts uz citu, daļēji jāatmaksā reģistrācijas nodoklis, lai izvairītos no nodokļu dubultas uzlikšanas. Pievienotajā dienestu darba dokumentā⁹⁰ Komisija ir sniegusi pārskatu par tiesisko aizsardzību, kas saskaņā ar ES tiesību aktiem ir pieejama ES pilsoņiem un uzņēmumiem.

⁸⁴ Ietverot reģistrācijas un ekspluatācijas nodokli.

⁸⁵ COM(2010) 769.

⁸⁶ COM(2011) 712.

⁸⁷ 2011/856/ES.

⁸⁸ Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko vienkāršo citā dalībvalstī reģistrētu mehānisko transportlīdzekļu pārvietošanu vienotajā tirgū, COM(2012) 164.

⁸⁹ COM(2012) 756.

⁹⁰ SWD(2012) 429.

7. darbība. Palīdzība ES pilsoņiem, nodrošinot iespēju izmantot visas priekšrocības, ko sniedz pārrobežu veselības aprūpe un e-veselības tehnoloģijas

Direktīva 2011/24/ES par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē⁹¹ stājās spēkā 2011. gada 24. aprīlī un līdz 2013. gada 25. oktobrim ir jātransponē dalībvalstu tiesību aktos. Tajā ir precizētas pacientu tiesības uz piekļuvi drošai un kvalitatīvai pārrobežu veselības aprūpei ES un tiesības uz izmaksu atlīdzību.

Ar Direktīvu 2011/24/ES ir izveidots **dalībvalstu e-veselības iestāžu tīkls** jeb t. s. e-veselības tīkls. Viens no šā tīkla mērķiem ir izstrādāt vadlīnijas attiecībā uz pacientu datu minimālo kopumu, lai atvieglotu dalībvalstu pārrobežu apmaiņu ar šiem datiem⁹². Tīkls turklāt sniegs atbalstu dalībvalstu centieniem izstrādāt kopīgus identifikācijas un autentifikācijas pasākumus, lai atvieglotu datu nosūtīšanu.

Turklāt 2012. gada 6. decembrī Komisija publicēja **dienestu darba dokumentu par pašreizējā ES tiesiskā regulējuma piemērojamību telemedicīnas pakalpojumiem**⁹³, lai precizētu pāri robežām sniedzamo telemedicīnas pakalpojumu tiesisko regulējumu. Šis dokuments papildina Komisijas e-veselības rīcības plānu 2012.–2020. gadam, kurā izklāstīts ES redzējums par e-veselības plašāku ieviešanu un pacientu un veselības aprūpes darbinieku līdzdalības veicināšanu e-veselības izmantošanā.

Visbeidzot, lai **eiropiešiem garantētu drošu piekļuvi tiešsaistē viņu medicīniskajiem datiem par veselību**, Komisija no 2012. gada janvāra līdz 2014. gada beigām finansē **divus izmēģinājuma projektus**⁹⁴, kas aptver vairāk nekā 20 reģionu dažādās dalībvalstīs.

8. darbība. Tiesību uz konsulāro aizsardzību pilnīga nodrošināšana ES pilsoņiem, kas nokļuvuši grūtībās trešās valstīs

Komisija 2011. gada 23. martā publicēja **paziņojumu „ES pilsoņu konsulārā aizsardzība trešās valstīs — situācijas raksturojums un nākotnes perspektīvas”**⁹⁵, kurā tā iepazīstināja ar konkrētiem pasākumiem, lai padarītāku efektīvākas ES pilsoņu tiesības trešās valstīs, tostarp krīzes apstākļos, saņemot visu dalībvalstu diplomātisko un konsulāro iestāžu palīdzību. Tajā pašā dienā **Komisija atklāja specializētu konsulārās aizsardzības tīmekļa vietni**⁹⁶, kuru var izmantot pilsoņi, kas meklē informāciju par konsulāro aizsardzību, konsulāro un diplomātisko pārstāvniecību adreses valstīs ārpus Savienības un dalībvalstu ieteikumus par ceļošanu.

Komisija 2011. gada 14. decembrī pieņēma **priekšlikumu direktīvai par Savienības pilsoņu konsulāro aizsardzību ārvalstīs**⁹⁷.

9., 10., 11. un 12. darbība. Pilsoņu informētības uzlabošana un tiesību īstenošana, iegādājoties kompleksos atpūtas pakalpojumus un ceļojot kā pasažieriem un kā tūristiem, un šķēršļu likvidēšana personām ar invaliditāti

9. darbība

⁹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 9. marta direktīva par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē, OV L 88, 45. lpp.

⁹² Šajā nolūkā tīklu atbalsta e-veselības pārvaldības iniciatīvas (*eHGI*) vienotā rīcība un pacientu reģistru (*PARENT*) vienotā rīcība.

⁹³ SWD(2012) 414.

⁹⁴ Projekti [SUSTAINS](#) un [PALANTE](#).

⁹⁵ COM(2011)149.

⁹⁶ <http://ec.europa.eu/consularprotection>.

⁹⁷ COM(2011) 881.

Komisija ir rūpīgi izvērtējusi komplekso ceļojumu tirgu, tostarp iespējamās politikas risinājumus, lai reaģētu uz pārmaiņām, kas šajā tirgū notikušas kopš 1990. gada, kad tika pieņemta pašreizējā direktīva. Starp pārmaiņām, kas ir ietekmējušas veidu, kā patērētāji organizē brīvdienas, īpaši jāatzīmē interneta kā izplatīšanas kanāla ieviešana un izplatīšanās. Komisija nesen ir rīkojusi vairākas apspriešanās ar patērētāju organizācijām, nozares ieinteresētajām personām un dalībvalstīm un ir paredzējusi līdz 2013. gada vasarai iesniegt priekšlikumu par turpmāko rīcību.

10. darbība

Jaunie Eiropas tiesību akti, kas stājās spēkā 2012. un 2013. gadā, nodrošina pasažieriem līdzīgas pamattiesības visā Eiropā neatkarīgi no tā, vai viņi ceļo ar lidmašīnu, vilcienu, kuģi vai autobusu: **Regula (ES) Nr. 1177/2010⁹⁸ par pasažieru tiesībām, ceļojot pa jūru un iekšzemes ūdensceļiem**, stājās spēkā 2011. gada 6. janvārī, bet **Regula (ES) Nr. 181/2011⁹⁹ par autobusu pasažieru tiesībām** stājās spēkā 2011. gada 20. martā. Šie jaunie noteikumi nodrošina, ka pasažieriem visos šajos transporta veidos ir tiesības tikt informētiem un saņemt palīdzību, ja ceļojuma laikā rodas sarežģījumi. Personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām ceļojuma laikā tiks nodrošināta aizsardzība un bezmaksas palīdzība.

Komisija no 2010. līdz 2012. gadam īstenoja **Eiropas mēroga informācijas kampaņu par pasažieru tiesībām**, kuras laikā visā Eiropā tika nodrošināta informācija par aviopasažieru un dzelzceļa pasažieru tiesībām, bet 2012. gada 4. jūlijā 28 lidostās tika rīkots Eiropas mēroga informācijas pasākums „Lidostu diena”. Komisija turpinās uzlabot pilsoņu izpratni par pasažieru tiesībām visos transporta veidos, 2013. gadā sākot jaunu Eiropas mēroga informācijas kampaņu, kas ilgs līdz 2015. gada vidum.

Turklāt 2013. gada 13. martā Komisija ierosināja pārskatīt aviopasažieru tiesības¹⁰⁰, tādējādi stiprinot šo tiesību piemērošanu, pateicoties skaidrākam tiesiskajam regulējumam, labākai izpildes nodrošināšanai un sūdzību izskatīšanas mehānismiem.

11. darbība

Komisija 2010. gada 15. novembrī pieņēma **stratēģiju invaliditātes jomā (2010–2020)¹⁰¹**, kuras mērķis ir nodrošināt iespēju cilvēkiem ar invaliditāti izmantot savas tiesības un pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē. Stratēģijas uzmanības centrā ir šķēršļu likvidēšana astoņās svarīgākajās jomās: pieejamība, līdzdalība, līdztiesība, nodarbinātība, izglītība un apmācība, sociālā aizsardzība un veselība.

Komisija 2011. gada 11. aprīlī publicēja **ziņojumu saistībā ar Regulu (EK) Nr. 1107/2006 par invalīdu un personu ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, ceļojot ar gaisa transportu¹⁰²**, kurā bija apzinātas neskaidrās jomas regulas piemērošanā. Šim ziņojumam sekoja **dalībvalstu iestādēm un gaisa transporta nozares ieinteresētajām personām**

⁹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra regula par pasažieru tiesībām, ceļojot pa jūru un iekšzemes ūdensceļiem, un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004, OV L 334, 1. lpp.

⁹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra regula par autobusu pasažieru tiesībām un par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 2006/2004, OV L 55, 1. lpp.

¹⁰⁰ COM(2013) 130.

¹⁰¹ COM(2010) 636.

¹⁰² Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei attiecībā uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Regulas (EK) Nr. 1107/2006 par invalīdu un personu ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, ceļojot ar gaisa transportu, darbību un ietekmi (COM(2011) 166).

paredzētas vadlīnijas¹⁰³, ko Komisija publicēja 2012. gada jūnijā, sniedzot skaidrojumus, lai uzlabotu regulas piemērošanu. Jaunajā informācijas kampaņā, ko Komisija sāks 2013. gada vidū, būs ietverti īpaši pasākumi, kas veltīti pasažieriem ar invaliditāti un pasažieriem ar ierobežotām pārvietošanās spējām. Komisija 2013. gada 11. martā pieņēma **Direktīvu 2013/9/ES**¹⁰⁴, kurā ir iekļautas skaidras papildu pamatprasības attiecībā uz dzelzceļa sistēmas pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti un pasažieriem ar ierobežotām pārvietošanās spējām.

Vēl viens Komisijas darbības virziens ir saistīts ar notiekošo **apbūvētas vides pieejamības standartizācijas** procesu. Komisija ir veikusi pētījumu, kurā ir aprakstīta ES valdošā sadrumstalotība un sniegts pārskats par vairāk nekā 250 noteikumiem, standartiem un vadlīnijām, un 2013. gadā izstrādās Eiropas standartu.

Komisija 2012. gada 3. decembrī trešo reizi pasniedza arī **visvieglāk pieejamās pilsētas balvu**. Šo balvu ikgadējā Eiropas Invalīdu dienā pasniedz pilsētām ar vairāk nekā 50 000 iedzīvotājiem, kuras īsteno parauginiciatīvas, lai pilsētvidē uzlabotu pieejamību. Uzvarētājas līdz šim ir bijušas Berlīne 2012. gadā, Zalcburga 2011. gadā un Avila 2010. gadā.

Visbeidzot, Komisija no 2011. gada 12. decembra līdz 2012. gada 29. februārim rīkoja **sabiedrisku apspriešanu**, lai sagatavotu **Eiropas Pieejamības aktu**. Šīs iniciatīvas mērķis ir nodrošināt, lai cilvēkiem ar invaliditāti dalībvalstīs būtu pieejamas svarīgas preces un pakalpojumi. Priekšrocības varēs izmantot arī personas ar ierobežotām pārvietošanās spējām, piemēram, vecāka gadagājuma cilvēki.

12. darbība

Cenšoties palielināt patērētāju uzticēšanos tūrisma pakalpojumiem, Komisija izstrādā Eiropas kvalitātes zīmi, lai nodrošinātu konsekveni patērētājiem piedāvāto pakalpojumu kvalitātes novērtēšanā. Komisijas mērķis ir arī palielināt tādu pilsoņu skaitu, kas par spīti invaliditātei un ar vecumu vai ar ekonomiskām grūtībām saistītiem sarežģījumiem var brīvdienās ceļot. Šajā nolūkā tā veicina uzņēmumu izpratnes paaugstināšanu par labumu, ko dod ieguldījumi pieejamības nodrošināšanā, atbalsta tūrisma klusajā sezonā un iesaistās īpašos komunikācijas pasākumos, lai popularizētu ilgtspējīgus tūrisma galamērķus.

13. un 14. darbība. Patērētāju izpratnes uzlabošana par viņu tiesībām un pastāvošiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un patērētāju strīdu ātru un lētu ārpustiesas risinājumu veicināšana

13. darbība

Saskaņā ar Eiropas Digitalizācijas programmas mērķi veicināt informētību un izpratni par pilsoņu digitālajām tiesībām Komisija 2012. gada 17. decembrī publicēja **ES Tiešsaistes tiesību kodeksu**¹⁰⁵. Ar šo kodeksu nav radītas jaunas tiesības, bet tajā *pārredzami un saprotami* ir izklāstīti svarīgākie ES tiesību aktos noteiktie principi un tiesības, kas aizsargā pilsoņus, kad viņi izmanto tiešsaistes pakalpojumus un iegādājas preces tiešsaistē, kā arī konfliktu gadījumos ar šo pakalpojumu sniedzējiem. Lai gan kodekss nav piemērojams *per se*,

¹⁰³ SWD(2012) 171, http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/air/doc/prm/2012-06-11-swd-2012-171_en.pdf.

¹⁰⁴ Komisijas direktīva, ar ko izdara grozījumus III pielikumā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2008/57/EK par dzelzceļa sistēmas savstarpēju izmantojamību Kopienā, OV L 68, 55. lpp.

¹⁰⁵ Kodeksa pilna versija un kopsavilkumi ir pieejami [Eiropas Digitalizācijas programmas](#) tīmekļa vietnē, bet vienkāršota versija ir publicēta portāla [Tava Eiropa - Iedzīvotāji](#) jaunajā sadaļā [Jūsu tiesības internetā](#).

tajā izklāstītās konkrētās tiesības un principi ir piemērojami saskaņā ar dalībvalstu tiesību aktiem, ar kuriem transponē ES noteikumus, no kuriem tie izriet.

14. darbība

Lai ES veicinātu ātrus un lētus patērētāju strīdu ārpustiesas risinājumus, Komisija 2011. gada 29. novembrī iesniedza tiesību aktu kopumu, kas ietvēra priekšlikumu direktīvai par patērētāju strīdu alternatīvu izšķiršanu (*ADR*)¹⁰⁶ un priekšlikumu regulai par patērētāju strīdu izšķiršanu tiešsaistē (*ODR*)¹⁰⁷. Eiropas Parlaments un Padome 2012. gada decembrī pieņēma abus priekšlikumus. Tiesību aktus publicēs 2013. gada jūnijā.

- **Direktīva par patērētāju *ADR*** dos iespēju patērētājiem, kam radušās problēmas ar iegādātajām precēm vai pakalpojumiem, izšķirt strīdus ar tirgotājiem ārpus tiesas (izņemot strīdus veselības un izglītības nozarē), iesaistot *ADR* struktūru (piemēram, samierinātāju, mediatoru, šķīrējtiesnesi, ombudu, apelācijas padomi utt.). *ADR* struktūrām ir jāievēro īpašas kvalitātes prasības (piemēram, attiecībā uz pārredzamību, neatkarību, objektivitāti un efektivitāti) un 90 dienās jāpaziņo procedūras iznākums. Turklāt tiešsaistes tirgotājiem būs patērētāji jāinformē par *ADR*.

- Ar **Regulu par patērētāju *ODR*** tiek izveidota Eiropas tiešsaistes platforma, kas patērētājiem un uzņēmumiem nodrošinās vienotu piekļuves punktu, ļaujot 90 dienās tiešsaistē izšķirt strīdus par tiešsaistē veiktiem pirkumiem. Tiešsaistes tirgotājiem arī būs jāinformē patērētāji par *ODR*.

ADR un *ODR* procedūras ir ātrākas, lētākas un vieglāk izmantojamas nekā tiesas process, un ir aplēsts, ka tās ļaus patērētājiem visā Eiropā ietaupīt aptuveni 22,5 miljardus euro gadā.

Komisija ir pievērsusies arī mediācijas veicināšanai, jo tās izmantošana pilsoņiem var palīdzēt ietaupīt ievērojamus laika un naudas resursus. ES noteikumi par mediāciju ir ietverti 2008. gada 21. maijā pieņemtā direktīvā¹⁰⁸, kas līdz 2011. gada 21. maijam bija jātransponē dalībvalstu tiesību aktos. Komisija 2012. gada jūlijā sāka **pētījumu, lai vispusīgi izvērtētu, kā dalībvalstis ir transponējušas direktīvu**, pievēršot uzmanību arī tam, ka mediācijas plašas izmantošanas veicināšanai ir svarīga nozīme pilsoņiem draudzīgākas tiesu sistēmas panākšanā. Šī analīze Komisijai ļaus arī noteikt, vai ir vajadzīga turpmāka rīcība.

15. un 16. darbība. ES pilsoņu ES iekšējās mobilitātes un sociālā nodrošinājuma tiesību īstenošanas veicināšana

15. darbība

Komisija ir īstenojusi **stingru izpildes nodrošināšanas politiku**, lai panāktu, ka ES noteikumi par brīvu pārvietošanos tiek pilnīgi un pareizi transponēti un piemēroti visā Eiropas Savienībā. Šīs politikas rezultātā vairākums dalībvalstu ir grozījušas savus tiesību aktus vai apņēmušās noteiktā termiņā pieņemt grozījumus, lai panāktu pilnīgu atbilstību noteikumiem. Ir atrisinātas problēmas saistībā ar nepareizi vai nepilnīgi transponētiem ES tiesību aktu noteikumiem, kas attiecas uz Savienības pilsoņu ģimenes locekļu, tostarp viendzimuma partneru, ieceļošanas un uzturēšanās tiesībām, vīzu un uzturēšanās karšu izsniegšanas nosacījumiem trešo valstu valstspiederīgo ģimenes locekļiem un aizsardzību pret izraidīšanu.

¹⁰⁶ Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par alternatīvu strīdu izšķiršanu un grozījumiem Regulā (EK) Nr. 2006/2004 un Direktīvā 2009/22/EK (Direktīva par patērētāju *ADR*), COM(2011) 793.

¹⁰⁷ Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes regula par patērētāju strīdu izšķiršanu tiešsaistē (Regula par patērētāju *ODR*), COM(2011) 794.

¹⁰⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 21. maija Direktīva 2008/52/EK par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komercietās.

Septiņās no divpadsmit ierosinātajām pārkāpumu konstatēšanas procedūrām Komisija ir attiecīgajām dalībvalstīm nosūtījusi argumentētu atzinumu, kas ir pēdējais solis pirms prasības iesniegšanas ES Tiesā. Sīkāks izvērtējums ir sniegts 2013. gada ziņojumam par ES pilsonību pievienotajā ziņojumā par 2011.–2013. gadā panākto virzībā uz reālu ES pilsonību (saskaņā ar LESD 25. pantu).

Komisija 2013. gada 26. aprīlī iesniedza priekšlikumu **direktīvai, ar ko veicina darba ņēmēju brīvas pārvietošanās tiesību efektīvu īstenošanu ES**¹⁰⁹. Šā priekšlikuma mērķis ir uzlabot darba ņēmēju tiesību uz brīvu pārvietošanos īstenošanu un novērst diskrimināciju valstspiederības dēļ. Dalībvalstīm būs jāizveido valsts līmeņa struktūras, kas nodrošinās informāciju par ES mobilo darba ņēmēju tiesībām un palīdzēs personām, kas tiek diskriminētas valstspiederības dēļ. Turklāt dalībvalstīm būs jāgarantē efektīvi valsts līmeņa tiesiskās aizsardzības līdzekļi ES mobilajiem darba ņēmējiem, kas uzskata, ka ir cietuši no diskriminācijas, un jāgādā, lai apvienības un organizācijas, piemēram, arodbiedrības un NVO, varētu iesaistīties administratīvās vai tiesu procedūrās, pārstāvēt vai atbalstīt no diskriminācijas cietušos ES migrējošos darba ņēmējus.

Lai varētu ES pilsoņu izpratni un nodrošinātu vieglu piekļuvi informācijai par tiesībām brīvi pārvietoties un dzīvot ES teritorijā, Komisija **portāla „Tava Eiropa” īpašajā sadaļā**¹¹⁰, kas nodrošina piekļuvi arī individuālas palīdzības dienestiem, 2010. gadā publicēja vienkāršu un viegli uztveramu informāciju par spēkā esošajiem ES noteikumiem un par to, kā izmantot šīs tiesības, bet 2012. gadā izdeva bukletu „*Tava Eiropa, tavas tiesības*”¹¹¹. Turklāt 2013. gadā Komisija ir publicējusi **atjauninātu versiju ceļvedim** par ES pilsoņu tiesībām brīvi pārvietoties un dzīvot Eiropā, kurā viegli uztverama veidā ir izskaidrotas pilsoņu tiesības un viņiem pieejamās iespējas¹¹².

16. darbība

Lai pilsoņiem, kas pārvietojas Eiropā, palīdzētu īstenot tiesības uz sociālo nodrošinājumu, Komisija izstrādā **sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniskās apmaiņas (EESSI)** IT sistēmu, ar kuru palīdzētu sociālās nodrošināšanas struktūrām visā ES ātrāk un drošāk apmainīties ar informāciju. Šajā sistēmā komunikācija dalībvalstu sociālās nodrošināšanas struktūru starpā notiek, izmantojot strukturētus elektroniskus dokumentus, kas aizstāj papīra dokumentu apmaiņu. Sistēma sniegs pilsoņiem ievērojamas priekšrocības, jo tā ļauj labāk pārvaldīt un ātrāk aprēķināt un izmaksāt sociālā nodrošinājuma pabalstus un samazināt pieprasījumu apstrādes kļūdas.

Komisija un dalībvalstis pašlaik izstrādā centrālo sistēmu un turpmāk veltīs pūles, lai atbalstītu valsts sociālās nodrošināšanas struktūru gatavošanos darbam elektroniskā vidē.

17., 18., 19. un 20. darbība. Šķēršļu likvidēšana pilsoņu politisko tiesību īstenošanai

Komisijas iniciatīvas, lai likvidētu šķēršļus, ar kuriem sastopas ES pilsoņi, kas vēlas piedalīties Eiropas vēlēšanās, ir izklāstītas Komisijas 2013. gada 12. maija paziņojumā „**Gatavošanās Eiropas Parlamenta 2014. gada vēlēšanām: priekšlikumi vēlēšanu demokrātiskai un efektīvai norisei**”¹¹³ un apkoptas 2013. gada ziņojumam par ES pilsonību

¹⁰⁹ Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par pasākumiem, ar ko veicina darba ņēmējiem piešķirto tiesību īstenošanu darba ņēmēju pārvietošanās brīvības jomā, COM(2013) 236.

¹¹⁰ http://europa.eu/youreurope/citizens/residence/index_lv.htm.

¹¹¹ <http://bookshop.europa.eu/en/your-europe-your-rights-pbKM3212120/>.

¹¹² <http://bookshop.europa.eu/en/freedom-to-move-and-live-in-europe-pbNE3210299/>.

¹¹³ COM(2013) 126.

pievienotajā ziņojumā par 2010.–2013. gadā panākto virzībā uz reālu ES pilsonību (ziņojums saskaņā ar LESD 25. pantu).

Šajā iedaļā ir sniegts kopsavilkums par panākto progresu, risinot vēl divus 2010. gada ziņojumā par ES pilsonību minētus jautājumus.

Pirmkārt, kā minēts **18. darbībā**, Komisija ir īstenojusi **stingru izpildes nodrošināšanas politiku**, lai panāktu, ka visas dalībvalstis ļauj ES pilsoņiem, kas nav to valstspiederīgie, **dibināt politiskas partijas un kļūt par šādu partiju biedriem**. Princips par diskriminācijas aizliegumu valstspiederības dēļ nozīmē ne vien to, ka oficiāli tiek atcelta valstspiederības prasība kā nosacījums Savienības pilsoņu kandidēšanai un balsošanai pašvaldību un Eiropas vēlēšanās, bet arī to, ka tiek likvidēti visi pasākumi, kas varētu pilsoņiem liegt īstenot šīs tiesības ar vienlīdzīgiem nosacījumiem, kā garantēts Līgumā.

Aizliegums Savienības pilsoņiem, kas nav attiecīgās valsts valstspiederīgie, kļūt par politisku partiju biedriem viņiem liedz iespēju izmantot galveno politiskās līdzdalības platformu, jo īpaši vēlēšanu laikā, un negatīvi ietekmē viņu iespējas tikt ievēlētiem salīdzinājumā ar attiecīgās valsts valstspiederīgajiem. Komisija ir sākusi procedūras pret septiņām dalībvalstīm, un četrās lietās ir gūta pienācīga skaidrība, un tās ir izbeigtas.

Otrkārt, kā minēts **20. darbībā**, 2011. gadā **Komisija sāka politisku dialogu** ar tām dalībvalstīm, kuru **valstspiederīgie var zaudēt politiskās tiesības izcelsmes valstī** (viņiem var atņemt balsttiesības), ja viņi zināmu laikposmu dzīvo citā dalībvalstī. Dialoga mērķis bija noteikt risinājumus, lai novērstu situāciju, ka ES pilsoņi, izmantojot brīvas pārvietošanās tiesības, zaudē tiesības piedalīties jebkuras valsts vēlēšanās. Komisija attiecīgajām dalībvalstīm nosūtīja vēstules, izskaidrojot savu viedokli un aicinot piedalīties kopējā pārdomu procesā. Saņemtajās atbildēs bija sniegti skaidrojumi par pašreizējiem tiesību aktiem un politiku un saistītām dalībvalstu līmeņa debatēm. Šis dialogs apliecināja, ka jāmeklē turpmāki konstruktīvi risinājumi, lai veicinātu pilsoņu līdzdalību ES demokrātiskajā dzīvē visos līmeņos, kā sīkāk un izvērstāk skaidrots šā ziņojumā par pilsonību 12. darbībā.

21. un 22. darbība. Viegli pieejamas informācijas nodrošināšana pilsoņiem par viņu ES tiesībām

21. darbība

Pēdējos trīs gados Komisija ir centusies **ciešāk integrēt Europe Direct** dienestus, t. i., *Europe Direct* **kontaktcentru**, aptuveni **450 Europe Direct informācijas centru** tīklu un tīmekļa portālu „Tava Eiropa — Iedzīvotāji”, lai nodrošinātu pilsoņiem **pilnīgi daudzvalodīgu daudzkanālu informācijas platformu**, kas būtu pieejama tiešsaistē, pa tālruni, e-pastu un klātienē.

Portāls „Tava Eiropa” ir **pilnīgi pārveidots** un tagad **lietotājiem draudzīgā veidā** piedāvā **praktisku informāciju 22 valodās** par ES pilsoņu tiesībām un to īstenošanas noteikumiem dalībvalstīs, raugoties no lietotāju perspektīvas, bet, lai saņemtu individuālas konsultācijas, apmeklētāji tiek novirzīti uz attiecīgiem palīdzības un konsultāciju dienestiem (piemēram, *Europe Direct*, „Tavs Eiropas padomdevējs”, *SOLVIT*, *EURES*, *ECC-Net*). Portāla veidošana vēl turpinās, intensīvāk sadarbojoties ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka ir pieejama katrai valstij raksturīga informācija par ES pilsoņu tiesībām (piemēram, valsts iestāžu kontaktinformācija, vadlīnijas par konkrētām veicamajām procedūrām vai iesniedzamajiem dokumentiem, lai īstenotu ES tiesības, un informācija par attiecīgiem valsts noteikumiem, kas jāievēro, piemēram, iegādājoties īpašumu). Vienlaikus Komisija turpinās nostiprināt *SOLVIT* un palielināt tā redzamību tiklab tiešsaistē, kā nesaistē.

2011. un 2012. gadā *Europe Direct* 450 informācijas centri visās dalībvalstīs tika sīki **instruēti** par portāla „Tava Eiropa — Iedzīvotāji” saturu un par to, kā šo saturu izmantot, lai apmierinātu iedzīvotāju informācijas vajadzības. Ir pārformulēts **jaunā Europe Direct pamatuzdevums laikposmam no 2013. līdz 2017. gadam**, skaidri definējot informācijas centru kā vienas pieturas aģentūras galveno partneru lomu un to funkcijas informācijas nodrošināšanā par ES, sniedzot iedzīvotājiem uzziņas par portāla „Tava Eiropa” attiecīgo saturu.

Vienlaikus Komisija centās **panākt, lai pēc iespējas lielāks skaits eiropiešu būtu informēti par Europe Direct un „Tava Eiropa”** kā galveno iedzīvotājiem draudzīgo vienas pieturas aģentūru, kur iegūt informāciju ES pilsoņu tiesību jautājumos. Šo informētības uzlabošanas centieni rezultātā **Europe Direct kontaktcentra atbildēto jautājumu skaits 2012. gadā ir palielinājies par vairāk nekā 20 %** salīdzinājumā ar 2011. gadu. **Arī portāla „Tava Eiropa” apmeklētāju skaits ir turpinājis augt** (salīdzinot ar 2,4 miljoniem 2011. un 1,5 miljoniem 2010. gadā, **2012. gadā portālu ir apmeklējuši gandrīz 4,3 miljoni viesu**). Nesen veiktas lietotāju aptaujas liecina par augstu apmierinātības līmeni: 70 % apmeklētāju atrod vismaz daļu no meklētās informācijas, bet apmierinoši vai augstāk portālu vērtē 93 % lietotāju¹¹⁴.

22. darbība

Komisijas pārstāvniecību ES valstīs sniegtais atbalsts un koordinēšana ir palīdzējuši **Europe Direct informācijas centriem kļūt par svarīgiem informācijas izplatīšanas kanāliem ES pilsoņu tiesību jautājumos** vietējā, reģionālā un valsts līmenī. Pārstāvniecības ir arī pilnveidojušas sadarbību ar dienestu „Tavs Eiropas padomdevējs”, lai piedāvātu iedzīvotājiem individuālas konsultācijas juridiskos jautājumos.

Europe Direct informācijas centri pašlaik darbojas kā **galvenie informācijas piekļuves punkti vietējā līmenī**: tie atbild uz vietējo iedzīvotāju jautājumiem vai nosūta pilsoņus uz tematiskiem valsts līmeņa ES informācijas dienestiem un informācijas punktiem. Lai tīklu savienotu ar *Europe Direct* Briseles kontaktcentru, 2012. gadā ir izveidots automatizēts kanāls. Šis kanāls ļauj visiem vietējiem *Europe Direct* informācijas centriem pilsoņu vārdā uzdot jautājumus tieši kontaktcentram.

Turpinot pilnveidot piekļuvi informācijai, kas nepieciešama, lai iedzīvotāji varētu izmantot savas ES pilsoņu tiesību priekšrocības, **Komisija pašlaik veido „atvērto durvju” pieeju**, t. i., stabilus savienojumus starp *Europe Direct* un tematiskas ES informācijas nodrošinātājiem, lai neatkarīgi no piekļuves punkta uz iedzīvotāju jautājumiem vienmēr atbildētu kompetentais informācijas dienests.

Komisijas pārstāvniecības dalībvalstīs ir veikušas daudzus — gan tematiskus, gan vispārīgus — **izpratnes padziļināšanas un informētības uzlabošanas pasākumus** pilsoņu tiesību jomā un, izmantojot dažādus komunikācijas līdzekļus, **ir arī aktīvi centušās padziļināt sabiedrības izpratni par Eiropas pilsoņu iniciatīvu**. *Europe Direct* kontaktcentrs 2012. gadā kļuva par galveno kontaktpunktu informācijas iegūšanai par Eiropas pilsoņu iniciatīvu.

23., 24. un 25. darbība. Pilsoņu izpratnes padziļināšana par ES pilsonību un ar šo statusu saistītajām tiesībām

¹¹⁴ Saskaņā ar ieinteresēto personu aptauju, kas tika veikta no 2012. gada 18. decembra līdz 2013. gada 1. februārim, lai pēc portāla „Tava Eiropa” pārveidošanas 2009. gadā novērtētu tā nozīmīgumu un lietderību, un apmeklētāju aptauju uznrstošā loga formātā, kas 2013. gada janvārī/februārī tika veikta tieši portālā, lai uzzinātu vairāk par apmeklētāju profilu un viņu apmierinātību ar portālu.

23. darbība

Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, Padome un Eiropas Parlaments 2013. gadu pasludināja par **Eiropas Pilsoņu gadu**¹¹⁵. Gada (www.europa.eu/citizens-2013) mērķis ir padziļināt Savienības pilsoņu izpratni par tiesībām, ko nodrošina ES pilsonība, un politikas nostādņēm un programmām, kuras pastāv, lai palīdzētu viņiem izmantot šīs tiesības, kā arī veicināt diskusijas par pilsonisku un demokrātisku līdzdalību Savienības politikā un šīs līdzdalības stiprināšanu.

Eiropas Pilsoņu gads pilsoņiem visā kontinentā sniedz daudz iespēju diskutēt par šiem svarīgajiem jautājumiem. Lai sasniegtu Eiropas gada mērķus, Komisija cieši sadarbojas ar daudzām ieinteresētajām personām, iestādēm un interešu grupām, kas visas ir svarīgas informācijas izplatītājas, lai nodrošinātu, ka Eiropas gada vēstījumi tiek sadzirdēti vietējā līmenī.

Turklāt Septītās pētniecības pamatprogrammas programmā „Sociālekonomiskās zinātnes un humanitārās zinātnes” (*SSH*), ko pārvalda Komisija, ir iekļauta darbības joma „Pilsonis Eiropas Savienībā”. Pētniecības mērķis šajā jomā ir veicināt zināšanas par ES pilsonību, vairot izpratni un izplatīt izpētes rezultātus akadēmiskajām aprindām, politikas veidotājiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sabiedrībai kopumā. Komisija ir finansējusi virkni daudzdisciplīnu pētniecības projektu, kuros īpaši pētīti jautājumi par to, kā panākt ES pilsoņu demokrātiskās piederības izjūtu un aktīvu līdzdalību¹¹⁶.

24. darbība

Komisija attiecīgi 2011. gada 15. novembrī un 2011. gada 14. decembrī publicēja **priekšlikumu par turpmākās programmas „Tiesības un pilsonība”¹¹⁷ un priekšlikumu par turpmākās programmas „Eiropa pilsoņiem”¹¹⁸ izveidi**. Abu priekšlikumu mērķis ir **ES pilsonībai sniegt konsekventu un savstarpēji papildinošu finansiālu atbalstu**. Programma „Tiesības un pilsonība” būs veltīta tiesībām, kas izriet no ES pilsonības, bet programma „Eiropa pilsoņiem” veicinās pilsoņu līdzdalību Savienības demokrātiskajā dzīvē. Programmas papildinās viena otru, izmantojot sinerģijas un izvairoties no dublēšanās.

Izstrādājot šos priekšlikumus, Komisijas virsmērķis bija **pilnveidošana un vienkāršošana**¹¹⁹. Rezultātā šīs programmas ir pilnīgi saskaņotas ar Finanšu regulu, bet tas nozīmē, ka uz tām principā attieksies tie paši vispārējie noteikumi un vienkāršošanas aspekti, kas paredzēti jaunajā Finanšu regulā.

25. darbība

Lai nodrošinātu kvalitatīvas ziņu pārraides un uzlabotu iedzīvotāju informēšanu par Eiropas norisēm, **Euronews 2011. gada pavasarī sāka pārraidīt jaunas programmas, bet 2011. gada 14. jūnijā tika atvērta Briseles studija**. Rezultātā ES norisēm veltītās ikdienas pārraides ir uzlabotas un kļuvušas dinamiskākas, ietverot vairāk diskusiju un interviju, kā arī

¹¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 21. novembra Lēmums Nr. 1093/2012/ES par Eiropas Pilsoņu gadu (2013. gads), OV L 325, 1. lpp.

¹¹⁶ Pārskatu sk. http://ec.europa.eu/research/social-sciences/research_en.html

¹¹⁷ Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko izveido programmu „Tiesības un pilsonība” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam, COM(2011) 758.

¹¹⁸ Priekšlikums — Padomes regula, ar ko laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam izveido programmu „Eiropa pilsoņiem”, COM(2011) 884.

¹¹⁹ Sk. Komisijas 2012. gada 8. februāra paziņojumu „Daudzgaļu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam vienkāršošanas programma”, COM(2012) 42, un 2012. gada 20. septembra paziņojumu „Pirmais vienkāršošanas progresa ziņojums daudzgaļu finanšu shēmai 2014.–2020. gadam”, COM(2012) 531.

programmas, kurās piedalās pilsoņi. Komisija turklāt ir parakstījusi partnerības līgumu ar *Euronews*, kas sniedz iespēju šīs iniciatīvas atbalstīt ilgtermiņā.

2. PIELIKUMS. Divpadsmit jaunas pamatdarbības ES pilsoņu dzīves uzlabošanai

1. Komisija ierosinās pārskatīt regulu par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu un izvērtēs iespēju paplašināt bezdarbnieka pabalsta tiesību eksportu ilgāk par obligātajiem trim mēnešiem, lai pilsoņiem atvieglotu darba meklēšanu citās ES valstīs. Komisija aicina dalībvalstis pilnībā izmantot pašreizējos noteikumus, ļaujot darba meklētājiem, kuri cenšas atrast darbu citās dalībvalstīs, saņemt bezdarbnieka pabalstu līdz sešiem mēnešiem.
2. Lai palīdzētu gados jauniem ES pilsoņiem attīstīt prasmes un iekļauties darba tirgū, Komisija 2013. gadā izveidos stažēšanās kvalitātes sistēmu. Komisija 2013. gadā arī ierosinās iniciatīvu par EURES modernizēšanu, lai valstu līmenī palielinātu nodarbinātības dienestu lomu un ietekmi un uzlabotu darbaspēka mobilitātes koordinēšanu ES. Papildus EURES reformai Komisija sāks izmēģinājuma iniciatīvu, lai uzlabotu informācijas apmaiņu par stažēšanās un mācekļa prakses iespējām citās ES valstīs, izmantojot EURES.
3. Komisija 2013. un 2014. gadā meklēs risinājumus, lai likvidētu ar dalībvalstu izsniegtiem personu apliecinošiem un uzturēšanās dokumentiem saistītos šķēršļus, ar kuriem saskaras ES pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, kuri dzīvo ES valstīs, kas nav viņu piederības valstis, tostarp attiecīgos gadījumos pilsoņiem paredzot fakultatīvus vienotus Eiropas dokumentus.
4. Komisija 2013. gadā nāks klajā ar iniciatīvām par nodokļu paraugprakses veicināšanu pārrobežu situācijās un ES tiesību aktu pareizas piemērošanas nodrošināšanu, lai Eiropas pilsoņiem, kuri pārvietojas vai strādā pāri robežām, atvieglotu saskarsmi ar dažādiem nodokļu noteikumu kopumiem un jo īpaši palīdzētu izvairīties no dubultas aplikšanas ar nodokļiem.
5. Turpinot uzlabot ES pilsoņu drošību uz ceļiem, Komisija 2014. gadā veiks pasākumus, lai izveidotu transportlīdzekļu informācijas platformu, kas atvieglos tehniskās apskates apliecību atzīšanu, padarot pilsoņu ceļošanu uz citām ES valstīm ar personīgajiem automobiļiem vieglāku un drošāku.
6. Komisija veicinās personu ar invaliditāti mobilitāti ES, 2014. gadā atbalstot savstarpēji atzītas ES invaliditātes apliecības izstrādi, lai ES teritorijā nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi dažām īpašām priekšrocībām (galvenokārt transporta, tūrisma, kultūras un brīvā laika pavadīšanas jomā).
7. Komisija līdz 2013. gada beigām ierosinās tiesību aktu kopumu, lai turpmāk stiprinātu pilsoņu procesuālās tiesības gadījumos, kad pilsonis ir aizdomās turētais vai apsūdzētais kriminālprocesā, ņemot vērā bērnu un neaizsargātu pilsoņu īpašo stāvokli.
8. Komisija līdz 2013. gada beigām pārskatīs Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, lai atvieglotu ar iepirkšanos citās ES valstīs saistītu strīdu izšķiršanu.
9. Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstu izpildiestādēm un attiecīgajām ieinteresētajām personām līdz 2014. gada pavasarim izstrādās modeli pamatprasību attēlojumam tiešsaistē, lai padarītu informāciju par digitāliem ražojumiem skaidrāku un viegli salīdzināmu. Turklāt Komisija līdz 2014. gada pavasarim sāks īpašu ES mēroga izpratnes padziļināšanas kampaņu par patērētāju tiesībām.
10. Komisija veiks pasākumus, lai nodrošinātu, ka vietējo pašvaldību rīcībā ir ES pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesību pilnīgai pārzināšanai vajadzīgie līdzekļi.

11. Komisija 2013. gadā savā galvenajā *Europa* tīmekļa vietnē ievietos lietotājiem viegli saprotamus norādījumus, lai pilsoņi varētu vieglāk noskaidrot, kur iegūt tiesisko aizsardzību, ja netiek ievērotas viņu tiesības.
12. Komisija:
 - veicinās ES pilsoņu izpratni par viņu ES pilsoņu tiesībām, jo īpaši vēlēšanu tiesībām, 2014. gada maijā Eiropas dienā laižot klajā rokasgrāmatu, kurā skaidrā un vienkāršā valodā būs izklāstītas ES pilsoņu tiesības;
 - ierosinās konstruktīvus veidus, lai ES pilsoņiem, kuri dzīvo citās ES valstīs, dotu iespēju pilnvērtīgi piedalīties ES demokrātiskajā dzīvē, saglabājot tiesības balsot vēlēšanās savas izcelsmes valstī;
 - 2013. gadā pētīs Eiropas sabiedriskās telpas stiprināšanas un veidošanas iespējas, pamatojoties uz pastāvošajām dalībvalstu un Eiropas struktūrām, lai novērstu pašreizējo sabiedriskās domas sadrumstalotību starp dalībvalstīm.